KAJA

Ilmub igapäew.

Toimetus, Tallinnas, Suur turg 16, kõnetraat 3-12, awatud k. 9 h. — k. 10 õht.

Öösine walwekord, „Ühiselu“ trükikojas, kõnetraat 1-80.

Talitus, Suurturg 16, kõnetraat 5-81, awatud k. 1/29 hom. kuni k. 6 p. l.

Abitalitused:

Tartus, Suur turg 8, 3. korral, Wiljandis, Tartu uul., Mooseri m., Pärnus, Rüütli uul. 41.

Peatoimetaja kõnetund k. 10—11 hom. kõnetraat 2-85.

Ärijuhataja kõnetunnid kella 1/210—1/211 hom. ja 3—4 p. l. kõnetraat 5—81.

Aadress kirjawahetuseks: „Kaja“ Tallinn, postkast 28.

Tarwitam. jäänud kirjatööd täwitatakse ära, kui tagasisaatmiseks postmarkisid juurdelisatud ei ole. Igale käsikirjale tuleb saatja nimi ja aadress alla kirjutada, ainsamati, tasunõudmine, kui käsikiri mitte alaline kirjasaatja poolt ei tule.

Üksiku numbri hind 3 marka

Tellimise hind.

Postiga:		Ise ära wiies:	
1. kuu peale	75 mrk.	1. kuu peale	68 mrk.
3. „ „	225 „	3. „ „	204 „
6. „ „	450 „	6. „ „	408 „

Wäljamaale 1 kuu peale 200 marka.
Aadressimuutmine 20 marka.
Tellimist wõtawad wastu talitus, abitalitused oma tellimiste wastuwõtjad ja kõik Wabariigi postkontorid. Soomes, Saksamaal, Prantsusmaal ja mitmes muus wälisriigis wõtab iga kohalik postkontor „Kaja“ tellimist wastu.

Kuulutuste hind:

Üks millimeeter ühel weerul: lehe esolkas 5 mrk, teksti kesekel 6 mrk., kuulutuse küljel 8 mrk.
Kuulutusi wõtawad wastu kodumaal talitus, abitalitused ja agentuurid. Soomes — Sanomanlehtien Ilmoitustoimisto, Helsinki; Saksamaal ja Austrias — „Ala“ Vereinigte Anz. Gesellsch., Berlin, Krausenstr. 38,39. Lätis — Ed. Pegholz, Skubnu eela, Riga.

Nr. 207. Kesknädalal, 8. augustil 1923. V. aastakäik.

Eesti - Läti wälisministrite konwerents peetakse ära augustikuul.

Eeläbirääkimised algawad 18. augustil Tallinnas.

Teatawasti leppisid Eesti ja Läti wälisministrid wiimasel Balti riikide konwerentsil omawahel kokku, et nad käesolewa kuu lõpul Tallinnas ühise nõupidamise Eesti ja Läti omawaheliste küsimuste lahendamiseks ära peawad. Nüüd on läbirääkimistel kokkulepitud, et enne seda peetakse ära Tallinnas eelnõupidamine, kus kõik Eesti ja Läti wälisministrite wahelisel konwerentsil arutusele tulewad küsimused läbi arutatakse. Nimetatud eelnõupidamine peetakse ära Tallinnas 18. augustil; Läti poolt sõidab siia selleks ajaks delegatsioon wälisministri abi hra Albatsi juhatusel. Eelnõupidamisel tulewad arutusele mitmesugused lepingute sõlmimisega ühenduses olewad küsimused, maa- ja merepiiri küsimuse lõpulik lahendamine, majanduslise kokkuleppe — kaubalepingu sõlmimine, sõja ajal tehtud kahjude tasunõudmised, Eesti-Läti wheliste wiisumite korraldamine ja mitmetsugu teised küsimused.

Peale nimetatud eelkonwerentsi astub kokku Eesti-Läti wälisministrite konwerents, mil puhul Läti wälisministrit hra Meierowicz'i Tallinna oodata on. Kõik eelnõupidamisel tehtud otsused tulewad sel konwerentsil kinnitamisele.

Eila sõitis wälisminister Soome oma saadiku kohalt lahkumise teadaannet ära andma.

Eila peale lõunat sõitis wälisminister Fr. Akel Soome aurik „Waasa'ga“ Helsingi, et ära anda oma lahkumise teadaannet Eesti Soome saadiku koha pealt. Lahkumise teadaanne antakse Soome presidendile arwatawasti reedel. Tallinna tagasi jõuab hra Akel arwatawasti juba laupäewal.

Haridusministri abi küsimus.

J. Sauerile ettepanek tehtud ametist lahkuda. Uueks abiks J. Kõpp kutsutud.

Teatawasti seadis kristlik rahwaerakond walitsuse moodustamisel nõudmise üles, et sel korral, kui haridusministriks tööerakondlane, tema abiks kristlane peab olema. Nüüd kuuleme, et haridusminister selle nõudmise täitmiseks ministri abile Fr. Sauerile, kes praegu Saaremaal puhkusel, ettepaneku on teinud ametist lahkumisepalwet ära anda. Hra Sauer ei pidawat wõimalikuks seda ministri soowi täita, sest tema leidwat, et ta wabariigi walitsuse poolt nimetatud riigiametnik on, kes Eesti põhiseaduse järele mitte poliitiliste erakondade usalduse osalised ei pruugi olla ega nende nõudmisel ametist ära astuma pole kohustatud.

Haridusministri abiks olewat prof. J. Kõpp Tartust kutsutud.

Eesti-Wene kiriku praost enamlaste poolt kinniwõetud.

Nagu ustawatest allikatest kuuleme, on neil päewil Peterburis kohaliku Eesti-Wene apostliku kiriku praost Bakler ühes oma abilise — Elp'iga nõukogude wõimude poolt kinniwõetud. Mõlemaid süüdistatakse Tihoni poole hoidmises. Et läbiotsimisel kummagi juurest midagi kahtlustawat ei leitud, on arwata, et asi lõpeb mõlemi wäljasaatmisega nõukogude Wene piiridest.

Uueks Inglis-Balti laewatehase sekwestriwalitsuse juhatajaks

hiljuti surnud ins. Krusenstjerni asemele on kaubandus-tööstusministeeriumi poolt ins. A. Teder nimetatud.

Kommunistide wangistamine Soomes.

Kommunistlise „töörahwa erakonna“ riigiwastane tegewus. — Seni umbes 200 kommunisti wangistatud.

Nagu juba waremalt teatatud, algasid läinud nädala reedel Soomes üle maa siseministri käsul kommunistide wangistamine. Wangistati Helsingis kõigepealt kommunistide juhtiwad tegelased, parlamendi liikmed, kommunistide häälekandja „Soome Töömehe“ toimetus j. t. Kommunistide lehed suluti, samuti trükikojad. Edasi konfiskeeriti kommunistlise erakonna keskkomitee arhiiw, mis salapolitsei esialgse läbiwaatamise järele sisaldawat hulk paljastawat materjaali kommunistide riigiwastase tegewuse kohta. Muu seas leiti keskkomitee kantseleist kaks algupärast kirja, mida 3. internatsionaali komitee Moskwast Soome kommunistidele läkitanud.

Wangistamise põhjust selgitawad ametiwõimud ja walitsuse liikmed järgmiselt:

13.—15. mail 1920. a. asutasid Soome sotsialdemokraatlise erakonna pahempoolsed olluseb Helsingis uue erakonna, nii nimetatud „Soome sotsialistlise partei“. Selle erakonna programmi läbi waadates ei wõi teda pidada muuks, kui riigikorda wägiwaldselt kukutada püüdwaks organisatsiooniks. Samal ajal otsustati parteid ka kolmanda internatsionaaliga liita, mille peaeesmärk seisab ilmarewolutsiooni tekitamises ja wägiwaldse proletariaadi wähemusdiktatuuri loomises. Kuid siin astusid walitsuswõimud wahele ja ajasid kokku tulnud kommunistlise kongressi laiali, kuna ühtlasi erakonna juhtiwate isikute wastu makswa riigikorra kukutamise püüete pärast kohtulik süüdistus tõsteti. See asi oli kõrgemas kohtus 20. aprillil 1921. a. ees, kus süüdlasteks tunnistati ja wangi mõisteti järgmised nimetatud erakonna juhtiwad isikud: Sulo Wuolijoki, Eino Pekkala, Tuomas Heinonen, August Raatikainen, Ida Kantanen ja teised. Kuid hoolimata kongressi laialiajamisest, ei jätnud erakonda kuuluwad isikud edasi toimetamast, waid kuulutasid ju 1920. a. 19. juunil erakonna „Soome sotsialistliseks töörahwa erakonnaks“, jäädes sama programmi juure, mille olid üles seadnud walitsuse poolt laialiaetud kongressil. Selle järgi on nad mitmeid kongresse pidanud. Ühel sarnastest, tänawu 15.—17. maini Helsingis ärapeetud kongressil nimetati erakond uuesti ümber „Soome töörahwa erakonnaks“.

Esmaspäewal, 6. aug., algas kinniwõetute ülekuulamine. Ametiwõimud ei ole awalikult lähemalt teatanud kättesaadud materjaali ja ülekuulamiste tagajärgedest, kuid on kindlaks tehtud, et eelnimetatud erakond on tegutsenud 3. internatsionaali piirides Wenes olewa „Soome kommunistlise erakonna“ juhtnööride järel. Wenemaalt on tublisti rahalist abi saadud.

Üldiselt on saadud materjaal wäga rikkalik. Helsingi arhiiwist on üksi nii palju põrandaalust kirjandust leitud, et selle ärakandmiseks läks tarwis 3 weoautot.

Kommunistid korraldawad suur-streiki.

„Hel. San.“ ütleb kuulnud olewat, et kommunistide ringkondades kawatsetakse korraldada suur-streiki protestiks kinniwõtmiste wastu. Mingisugust ametlikku streigikawatsust ei olewat siiski olemas. Need kawatsused liikuwat ainult kommunistide meeles ja olewat plaanitsetud juba enne kinniwõtmisi.

Ka „Uusi Suomi“ kuuleb ustawalt poolt, et kommunistid tõesti kawatsewad streiki korraldada. Selleks olewat eeltööd alganud juba siis, kui Moskwa internatsionaali konwerentsilt tulnud Soome esitajad Soomes wangistati. Juba läinud nädalal olewat tehastes streigi üleskutseid laiali laotatud. Üksikasjalisi teateid ei ole streigi ettewalmistuste kohta ametlikult poolt ajalehtedele weel antud.

Sotside saatkond kohtuministeeriumis.

Laupäewal käis sotsialdemokraatide parlamendi rühma ja erakonna keskkomitee poolt saatkond kohtuministri Akessoni jutul, kes puhkusel olewa siseministri Joukahaise kohuseid täidab. Saatkond palus temale teatada lähemalt põhjustest wangistamise kohta. Saatkonna ja ministri wahel on olnud pikem jutuajamine, mille kohta „Suomen Sosd.“ kirjutab m. s. järgmist:

Saatkonna küsimise peale, kas on walitsuse sammude põhjendamiseks saadud mingisugust uut süüdistawat materjaali, wastas minister järgmiselt:

„Uut on kolm dokumenti, mis leiti ühelt warem wangistatud kommunistilt. Tema seletuste järele jagati need dokumendid Soome „töörahwa erakonna“ piirikomitee liigete koosolekul laiali läinud maikuul. Need algupärased dokumendid sisaldawad tähtsaid tunnistusi. Nii leiti temalt erakonna sekretääri K. L. Kulo kokkuseatud ja allakirjutatud tegewuse juhtnöörid, kus kindlaks määratakse erakonna tegewus tema asutamisajast kuni 1. maini 1923. See kiri, mis iseloomustab erakonna kogu tegewust, tuleb pidada kindla süüdistusdokumendina. Samal koosolekul jagati saadikutele kaks aruannet erakonna parlamendirühma tegewuse kohta, üks parlamendi sügisistungjärgult 1922. ja teine kewadistungjärgult 1923. Need aruanded on tähtsad iseäranis selle poolest, et seal leidub ka kommunistide rühma kodukord.“

Saatkonna poolt tähendati, et „asja wõiks paremini lahendada, wõideldes waimliste abinõudega, kui surweabinõudega, millega kommunismi ei lõpetata, waid antakse weel uut elujõudu juure.“

Selle peale wastas minister: „Selle kohta wõib olla mitmel arwamisel. Kui erakonna tegewus ikka enam areneb ja muutub ägedamaks, äsitades kodanikke ja saates sadandeid töölisi wangikodadesse ilma asjata ja kui lisaks sarnane tegewus alaliselt sünnitab rahutusi ja rõhutud meeleolu, mis maale kahju toob, on walitsuse kohus sellele lõpp teha. Küsimus seisab ainult selles, kas tuleb talitada niimoodi, nagu seda senini tehtud, et korjatakse kommunistid üksteise järele kinni, wõi lõpetatakse kogu nende tegewus korraga, nagu nüüd. Selles suhtes wõib küll kõnelda poliitilisest otstarbekohasusest. Kuid kui kord esitati walitsusele süüdistusmaterjaal ja paluti ka kohtukantsleri arwamist selle kohta, tuleb süüdistusmaterjaal küllalt mõjuwaks pidada ja walitsusel tuli sellest oma järeldus teha.“

Jutuajamisel on muu seas küsitud:

„Kas on üksikute isikute wangistamise juures olnud nende isiku kohta erilist materjaali, wõi on kogu wangistamine sündinud ühise süüdistusmaterjaali põhjal?“

„Kõik on sündinud üldise süüdistusmaterjaali põhjal. Muidugi on ühed enam aktiiwsemad olnud, kui teised, nii näit. Langström ja Kankari, erakonna keskkomitee liikmed. See, et isegi parlamendirühma liikmed on käinud salakoosolekul Peterburis, kus meie maa wastu sihitud plaanisid sepitseti, on juba niiwõrd kuritegeline samm, missugune ei wõiks kuskil mujal kahtluse alla tullagi.“

„Mil põhjusel on lehed kinni pandud ja trükikodade tegewus lõpetatud?“

„Just samadel põhjustel kui saadikud on wangistatud. See ei ole sündinud trükiwabaduse seaduse põhjal, waid sellepärast, et lehed ja trükikojad on riigiwaenulise tegewuse abinõudeks; sulgumine on sündinud seega kriminaalseaduse põhjal.“

Saatkonnale on wastawalt poolt weel seletatud, et uurimist püütakse wõimalikult kiirendada ja selleks antakse politseile abiks wõimalikult suur arw uurijaid. Kõigest hoolimata arwatakse siiski, et eeluurimine kestab paar nädalat, sest uurimismaterjaal on haruldaselt suur.

Nagu Soome lehed teatawad, on seni wangistatud kokku umbes paarsada inimest. Suurem jagu kommuniste parlamendi rühmast on wangistatud, peale 6, keda weel ei ole leitud.

Kommunistide osaline ülekuulamine Helsingis algas esmaspäewal. Täies ulatuses wõib see sündida alles siis, kui kihutuskirjandus ja dokumendid on läbi waadatud, mis arwatawasti paar päewa kestab.

Kaub.-Tööst. Tehnika kontor „Edasi“

Tallinn, Sauna uul. nr. 3. Tel. 3-39.

Oleme awanud uued osakonnad:

keskkütte, wentilatsiooni, weewärgi, kanalisatsiooni ja sanitaar-sisseseadete ja liftide (tõstetoolide) ülesseadmise ja elektroinstolatsiooni tööde alal.

Narwa-Jõesuus

wõtawad päewalehe „KAJA“ tellimisi wastu ja müüwad üksikuid numbreid **w-de Kirsipuu'de raamatukauplused**, Mereküla uulits 30 ja 31.

Teise riigikogu esimene istungjärk.

Laupäewal, 4. augustil lõppes teise riigikogu esimene istangjärk, mis waewalt kaks kuud kestnud oli, kuna riigikogu 7. juulil kokku astus. Kaks kuud on selleks liiga lühike aeg, et kindlat otsust wõiks teha teise riigikogu seadusandlise töötõime kohta. Ka ei olnud seadusandline töö seekord riigikogul tema esimesel istangjärgul mitte selleks peaülesandeks, waid tähtsamaks ülesandeks oli temal uue walitsuse moodustamine, et selle ülesande teostamise järele juwisele waheajale minna. Uue walitsuse moodustamise peale kulus aga teisel riigikogul pea kaks kuud terweni ära, mis näitas, et walitsuse moodustamist ei suutnud teine riigikogu tarwilise kiirusega läbi wiia, kuna kaks kuud kestnud walitsuse moodustamine meil senini kõige pikem on.

Seda walitsuse kujundamise raskust wõis juba ette näha, kui walimiste järele selgus, et teine riigikogu uute rühmade läbi õige kirju saab. Igal ühel on omad nõudmised ja kõiki neid kokku wiia on raske ülesanne, arwesse wõttes weel seda, et nad parlamendi elus esimesi sammusid astuwad. Kõige nende põhjuste juures, miks teisel riigikogul walitsuse moodustamine nõnda wisalt edenes, ei taha meie täna pikemalt peatada, kuna selle üle meie lehes juba ennemalt õige rohkesti kirjutatud on.

Selle kahe kuu jooksul, kui uut walitsust moodustati, tuli teisel riigikogul siiski seadusandlisel alal tegutseda ja rida uusi seadusi läbi arutada ja wastu wõtta. Loomulik seisukord oleks, et sel ajal, kui meil kindel walitsus puudub, tähendab, kui wana tagasi astunud ja uut weel walitud ei ole, ei wõiks riigikogu üldse uusi seadusi läbi waadata ega wastu wõtta, sest puudub walitsuse seisukoht, kes pärast neid seadusi teostama hakkab.

Et meie aga algawat riigielu elame, kus hulk küsimusi otsustamist ja lahendamist ootawad, siis ei wõidud ka siin seda kahte kuud, mida walitsuse moodustamine aega nõudis, kasuta seadusandlisel alal mööda lasta, ilma et uusi seadusi ei oleks läbi waadatud ja wastu wõetud. Ühtekokku on teine riigikogu selle kahe kuu jooksul üle kahekümne seaduse wastu wõtnud, mis arwuliselt õige suur hulk on.

Sisuliselt on aga wastuwõetud seadused suuremalt osalt jookswate ehk tehniliste küsimuste lahendamine, kuna põhjapanewate põhimõtteliste küsimuste lahendamine seadusandlisel alal edaspidiseks on jäetud. Wäljawõttena wõiks wahest nimetada tööliste õnnetusjuhtumiste korral kindlustamise seaduste muutmise seadust, mis kiires korras teise riigikogu poolt ka juba wastu wõeti.

Awalikkude keskkoolide seaduse muutmise seadusega wiidi usuõpetus sunduslikku õpeainena keskkooli, mida küll rahwahäältetuse tagajärgedena teostada tuli. Mitte wähese tähtsusega seaduseks, mida teine riigikogu wastu wõttis, tuleb pidada esimeselt juurdeweo raudteede seltsilt Eesti wabariigi piirides olewate raudteede riigile wäljaostmise seadust; mille järele Tallinna—Pärnu kitsaroopaline raudtee riigi raudteeks saab. Seega on kitsaroopalise raudtee magistraal-liin riigi kätte läinud, mis wõimaldab riigile edaspidist kitsaroopalise raudtee wõrgu ehitamist.

Peale selle on rida seadusi wastu wõetud, mille kaudu riigi kassast suuremaid summasid kas laenuks, toetuseks wõi mõnel muul teel wälja antakse. Nõnda suurendati asunikkudele ehituslaenu 125 miljoni marka, määrati põllumeestele maaparandus[illegible] tegemiseks 60 miljoni marka ja põllutööministeeriumile 10 miljoni riikliste maaparanduste tööde läbiviimiseks. Nimetamata ei wõi jätta suuremat summat ja nimelt 105 milj. mk., mis määrati maakonna omawalitsustele toetussummadeks kooliõpetajate palkade maksmiseks. Meie teame, et esimese riigikogu poolt wastu wõetud kooliõpetajate palgakõrgenduse seaduse läbi sattusid maakonnawalitsused wäljapääsemata seisukorda, kuna neil wõimata oli kooliõpetajate palkade maksmiseks nii suri summasid maksude teel kokku saada. Sel korral saadi hädast niiwiisi üle, et riik andis maakonnawalitustele laenu 105 miljoni marka. Ette on aga näha, et maakonnawalitsused seda laenu mitte tagasi ei suuda maksta, mispärast kord antud laen toetussummadeks ümber tuli arwata.

Seega tuli teisel riigikogul oma esimesel lühikest aega kestnud istangjärgul õige suurte summade, kokku üle 300 miljoni marga, wäljaandmist lubada.

Meie teame, et Eesti riigi majandusline seisukord weel kõige kindlam ei ole, et summade wäljaandmise juures suurt ettewaatust tarwis läheb. Selgus, et nende summade wäljaandmine siiski osalt paratamata, osalt wäga tarwilik oli. Paratamata tuli maakonnawalitsustele kord laenuks wälja antud summad toetuste summadeks ümber muuta, kuna neil igasugune wõimalus nende tagasimaksmiseks puudub. Ka asunikkudele määratud toetus on paratamata nähtus.

Mis puutub maaparanduse laenu määramisesse põllumeestele, mis põllumeeste kogude rühma algatusel päewakorda kerkis, siis on see sarnane wäljaandmine, mis ennast harilikult kõige paremini ära tasub, kuna ta produktsiooni otsekohest ja wõrreldes õige kiiret tõstmist wõimaldab. Sellepärast tuleb maaparanduse laenu wäljaandmist rahwa kui ka riigi majapidamise seisukohalt kasulikuks pidada.

Soowida jääb, et teine riigikogu majanduslistes küsimustes tõsist reaalmajanduspoliitikat ajada suudaks, mis aitaks Eesti riigi majanduslist seisukorda kindlustada.

Mis puutub teise riigikogu töötõusse, siis ei paista siin suurt muutust, wõrreldes esimesega, mitte silma. Silmapaistwaid poliitikamehi ei ole uute riigikogu liikmetega mitte juure tulnud.

Uute rühmade saadikute ülesastumine riigikogus on mulje jätnud, et asjata tõstsid nad kisa riigikogu walimiste ajal, kuna neil enestel praegugi riigikogus selge ei ole, mida nad tahawad ehk tegema peawad.

Ka on demokraatlik liit, kes kolmest wähemast erakonnast kokku sulatud, alles õige selgusele oma tahtmistes ja ülesastumistes ning wõib seeläbi mõnigi kord teise riigikogu tööde peale ootamata takistawalt mõju awaldada. Põllumeeste kogude rühm on seni silma paistnud mitte üksi oma suurusega, waid ka selge ja järjekindla seisukoha wõtmisega kõigis küsimustes.

Tööerakond on ennast rohkem tagasi tõmmanud, wastawalt oma rühma kahanemisele.

Sotsialdemokraadid esinewad, olles wastasrinnas, endiste esimese riigikogu ajal tuntud seisukohtadega. Äärmine pahem tiiw riigikogus, kuhu kuuluwad isesotsid kommunistideni, on kirjumaks ja segasemaks läinud. Nemad näewad oma ülesannet selles, et iga neljapäewal kuni äärmuse labasusteni ulatawate arupärimistega riigikogus esineda, et sellega wiimase töö takistada.

Jõuab suwine waheaeg mööda ja astub teine riigikogu 1. oktoobril uuesti istangjärguks kokku, siis selgub edaspidise töö juures tema näoilme täielikult.

Prof. P. Põld'i usuõpetuse kawa.

M. Raud.

5.

Kuidas peab piiblit mõistma ja lastele õpetama, kas ortodoks-dogmaatiliselt ehk ajaloolis-kriitiliselt? Kas on sündmused piiblis, mis näiwad wõimatud, siiski tõe põhjal? Kas on piibel sõna-sõnalt õige ja kui mõni seda ei usu, kas on ta siis weel ristiininene? Kas on usuõpetajal õigus teha wahet piibli igaweste wäärtuste ja iganewate ajawaimu ja olude peegeldustе wahel?

On olemas piibli teadusline arwustus ja kirikuõpetajad ise on teda õppinud, ilma et see nende usule oleks kahju teinud. Kas tohib ajaloolisel piibli waatlemise wiisil olla aset ka algkoolis? Kuna on ülesseatud nõudmine, et usuõpetust wõib anda ainult usklik kooliõpetaja, siis peab „usklik" õpetati, oli wale. Tal jääwad piiblist meele weel ainult asjad, mis olewiku walgustusel näiwad naeruwäärilistena. Ühes Paabeli torni ja seletusega wikerkaari tekkimisest heidab ta enesest ära ka piibli igawesed wäärtused ja usulis. ideaalid. Kaitsewallid on lõhutud, weewood katawad endist ilusat maailma. Ei ole Ararati mäge, kus peal wõiks peatada usulaew ja ei ole lapikest kuiwa, kust tuwike leiaks õlipuu oksa. Usulik ilm, mida usuõpetuse tundidel suure hoolega üles ehitati, on waremeteks langenud ühes piibli autoriteediga. Kui oleks last õpetatud wahet tegema juhuslise ja kõrgewäärtuslise wahel piiblis, ei oleks kokkulangemine nii katastroofiline olnud, kõige wähemalt ei oleks sarnast wõõrastawat nähtust, et inimesed, kes usuõpetust õppinud, tema üle naerawad ja tema wastu wihast wõitlust peawad. Iga inimese elus on ajajärk, kus kahtlused tõusewad, kus noormees küsimusi ette seab, nagu kord warases nooruses. Häda siis õpetajatele, kes ei mõista õigeid wastuseid anda ehk kelle otsekohesuse juures kahtlema lööbakse!

Prof. P. Barth kirjutab: „Juba koolieas, pärast koolist lahkumist igatahes hakkab õpilane kuulma pealekäimisi usu wastu, mis iseäranis äärmiste pahempoolsete erakondade poolt tulewad. Usk ei olla muud, kui muinasjuttude kogu lastele, mida naiiwid inimesed wälja mõtelnud ja mida kawalad preestrid nüüd kurjasti tarwitawad, et massede üle walitseda ja taewariigi tõotustega neid maa peal petta. Teadusliku mõtlemisega ja nende teadmistega, mis õpilane koolist kaasa toonud, ei saa ta nende pealekäimiste wastu wõidelda. Noor inimene jääb oma usuga arwustusele alla, terwe tema usuline süsteem langeb kokku ja ühes sellega usuline idealism. Antakse aga õpetust uuema aja usuteaduse mõttes, on palju rohkem kindlustust, et usk terweks eluajaks alles jääb inimese südamesse. Just teadusele wastaw arusaamine tõstab ewangeeliumi Jeesuse ideaalsesse kõrgusesse. Niisama on lugu terwe piibliloogа. Kui õpilased teewad wahet ajaloolise ja juhuslise wahel, õpiwad tundma ja hindama muinasjuttu muinasjutuna, puudulikku puudulikuna ja täiust ja kõrgust täiuse ja kõrgusena, jääwad usulised wäärtused inimese hinges eluks ajaks püsima."

Usuõpetus peab laste silmade ees awama ilusa waimlise ilma, peab näitama, et Jumal ei ole abinõu sihtide kättesaamiseks, waid eesmärk ise. Usuõpetus peab üles seadma kõrged ideaalid, istutama lapse südamesse kustutamata igatsuse nende ideaalide järel ja kaswatama tugewat tahtmist nende poole püüdmiseks. Seda kõike suudab piibli teaduslik waatlemise wiis palju paremate tagajärgedega kätte saada.

Prof. Niebergall toob näite, mis wahe on endise dogmaatilise ja kaswatawa usuõpetuse wahel: „Imeteod olid wanast õige madalat järku wagaduse teenistuses. Nemad pidid õpetama, et waga inimene Jumala abiga seda kätte saab, mis harilikul teel kättesaamatu, et Jumal teda raskuste alt wabastab, millest muidu lahti ei saa. Nii tekiwad õpilases mõisted: Jumal on suur ja wägew, tema wõib kõik ja tema teeb kõik oma armsate laste jaoks. Jeesus on peaasjalikult imetegija, sest tema imeteod täidawad suurema osa uue testamendi piibliloost. Järjelikult tuleb olla waga omakasu pärast. Kaswataw usuõpetus aga ei tee tegemist maisete warandustega ega imedega nende kättesaamiseks, waid waimliste ja aatelistе wäärtustega. Ta õpetab last paluma: „Loo mulle, Jumal, puhas süda ja uuenda minus kindel waim", ta teeb lapses elawaks selle waimu, mis hõõgab wastu „Meie Isa" palwest. Lastes peab tekkima arusaamine, et usk ei ole mingisugune kinnitusselts, mis wähese usu ja wähese palwe eest igasuguste maisete kahjude wastu kindlustab, et ta automaat ei ole, kust kõike wõib saada, mis inimene soowib. Jeesus peab aitama inimese puhta südamele ja hea südametunnistusele. Usuliku kaswatuse mõte on inimesele kõike seda armsaks ja kalliks teha, mis suur ja kõrge on. Jeesus ja teised piibli suured isikud peawad lapse silmade ette tooma püha ja tõsise elu."

P. Põld on käsitanud seda küsimust tarwiliku ettewaatusega. Niisama, nagu ta omas kawas midagi ette ei kirjuta, waid ainult näiteid toob, mida kooliõpetaja wõiks õpetada, niisama jätab ta kooliõpetaja oma südametunnistuse otsustada, missugusel alusel ta tahab lapsi õpetada. Ta nõuab ainult kahte asja: kooliõpetaja ise olgu usklik ja olgu usuõpetuse jaoks ettewalmistatud. Kooliõpetaja ei tohi waletada: ta annab lastele sedasama usku edasi, mis tema enese südames elab. Inimeselt, kes wad asja wõimalikkuse kohta, mõnda ratsionaalselt seletada, mis kergesti nõnda käsitelдaw; muu kohta aga otsekoheselt tunnistada, et seda kooliõpetaja ka ise ei tea seletada." Edasi loeme: „Peaasi, juhitagu arusaamist nõnda, et pearõhk asja wälise külje kui mõne maagilise jõu awalduse peale ei lange, mille kaudu Jumala abi ja juures olemist tõestatakse, waid et imesid kui sisemisi elamusi mõistetakse, kui usu jõu awaldusi." Kui weel kahtlust wõiks tekkida kawa autori seisukoha kohta, siis on küllalt raamatute nimekirjast, mida ta õpetajale käsiraamatuteks soowitab. Nimed, nagu prof. Fr. Niebergall ja R. Staude kõnelewad iseenese eest. Seletab ju prof. Niedergall otsekoheselt: „Teoloogiliselt mõtleme meie, nii öelda, moodsalt. See tähendab, meie waatleme ajaloolisel ja arwustawalt. Meie oleme seisukohal, et wiimaste aastakümnete teaduslikule tööle piibli üle eesõigus tuleb anda autoriteetlise sõna-sõnalise arusaamise ees. Meie tunneme saagasid ja müüte ja tunneme luuletusi imedest, milles hingelist olemist füüsiliselt kujutatakse. Meile on teatawad ka üksteisele wastukäiwad kohad ja kõrwale kalduwad seletused. Meie oleme religiöösteaduslikult mõtlema õppinud ja oleme arwustawat mõtlemist wäärtusliselt täiendanud. Meil on käes suured wäärtused, mis tundeid ja südametunnistust hariwad ja nendes korda loowad."

Kuidas waadata nüüd selle peale pedagoogiliselt seisukohast, kummale arusaamisele tuleb koolis eesõigus anda, kas ortodoks-dogmaatilisele wõi ajaloolis-arwustawale? Et wastust saada, waatame pisut tagasi endise aja usuõpetuse peale. Oli aeg, meie nimetame teda kesk-ajaks, kuigi see keskaeg kuni meie päewadeni ulatab, kus peawäärtuseks peeti ainet ja aine rohkust. Aine oli raamatutesse kogutud ja oli kättesaadaw. Ainet edasi anda — see oli peaasi. Usuõpetuses anti edasi tuttawaid asju, mida leiame piiblilugudest, kirikuloost, katekismusest ja lauluraamatust. Siin oli aine ja seal oli laps. Ülesanne oli ainet lapsesse ehk last ainesse juhtida. Missuguste abinõudega see sündis, oli ükskõik. Aines peitus nõiawõim, mis iseenesest pidi mõjuma.

Kui waadata sisuliselt endise aja usuõpetust, kui lihtsasse ja õnnelikku maailma ta meid wiis! Ei olnud usuõpetuses relatiiwseid wäärtusi, kõik oli absoluutne. Mis piiblis kirjutatud, oli tõsi, ja üksi see oli tõde, sest jumalasõna oli Jumalusest enesest inspireeritud. Algus oli lõpuga kindlate kettidega ühendatud. Ilm algas loomiselooga: „Jumal ütles, ja kuue päewaga oli ilm walmis." Tulid esimesed inimesed patulangemisega, Paabeli torn, weeuputus ja truu Noa, Ararati mägi ja wikerkaar. Järgnes wana patriarh Abraham, kellega algab peale Israeli ilma walitsemise ajajärk. Sest suurel Jumalal ei ole tähtsamat teha, — kui Israeli rahwast suureks tõsta. Kohtumõistjate ja kuningate ajast käib kordusalt läbi üks ja seesama motiiw: jumalakartmatud saawad hukka, wagad maitsewad õnnistust. Prohwetid on kui klambrid, mis ühendawad wana testamenti uuega. Nende peatähendus peitub ettekuulutustes Messiast.

Ikka pimedamaks läheb öö, mis rahwast matab. Seal paistab koidutäht ja päike tõuseb: Jeesus on sündinud Beetlemas. Kõik, mis ta teeb, on juba ammust ajast ettemääratud, prohwetid on seda ette-kuulutanud. Ja Jeesuse surm ristil ühendab algust lõpuga — patu langemine ja maailma lunastamine annawad üksteisele kätt. Nende faktide peal põhjenes usuõpetus, selle peal põhjenes usk kõrgewäelise ja armulise Jumala sisse; see usk nõuab Jumala meelepäralist elu, et pärast surma paradiisi õndsust pärida. Kõik on lihtne ja selge, lapse mõistusele kohane. Ja usk on kaitstud piibli jumaliku autoriteediga nagu kõrge kaitsewalliga. Wäljaspool mühisegu maailma mered, lained löögu wastu kaitsewalli, usklikku see ei eksita, sest mis on temal maailma eksiõpetustega tegemist. Õnnelik ilm, õnnelik lapsepõli ja õnnelik meheiga, kes suudab seda lapsepõlwe usku alles hoida!

Kuid wesi wäljaspool walli mühab, uhub ja uhub kaitsewalli. Tekiwad wäikesed praod kaitsewalli, hakatakse tundma kahtlust wikerkaari ja Baabeli torni juures. Kahtlaseks läheb loomiselugu patulangemisega. Weewood lõhuwad kaitsewalli ja kooriwad terwe wana testamendi wälja, sest piibli teaduslik arwustus näitab kõik uues walgnses. Ja kui kaob patulangemine — kui ei usta ettekuulutusi Messiast, kaob see põhi, mille peale oli rajatud uus testament. Inimene jõuab otsusele: usk, mida temale

Päewaundised.

Mälestussamba awamine langenud Eesti sõduritele Lätis.

Riia, 6. augustil (ETA).

Eila awati Weselauskas pidulikult mälestus-sammas 1919. a. wõitlustes Landeswehriga ja raudse diwisjoniga langenud Eesti sõdurite auks.

Awamistalitusel wiibis president Tshakste, Eesti saadik Seljamaa, Eesti ohwitseride delegatsioon ja Läti sõjawäe esitajad. Talitus kandis Eesti-Läti wennastamise iseloomu. Hoolimata halwast ilmast oli ümbruskonnast kokku kogunud mitmetuhandepealine rahwahulk. President Tshakste rõhutas pidukõnes et kui mõlemi rahwa esiwanemad olesid 700 aasta eest ära tundnud wastastiku toetamise tarwet, oleks wõõraste walitsus wahest sissesadmata jäänud. Saadik Seljamaa awaldas kindlat usku et sõprus maade wahel, kel ühine minewik ja olewik ka tulewikus ei lõpe.

Amnesteeritud poliitiliste süüdlaste wäljaandmine Wenemaale.

Eesti-Wene wahelise rahulepingu alusel ja selle lepingu täitmiseks amnesteeriti neil päewil 23 poliitilist süüdlast, kes oma süüteo enne rahulepingu allakirjutamist korda olid saatnud. Kõik nimetatud poliitilised süüdlased istusid senini Tallinna keskwangimajas. Amnesteeritud isikud anti eismaspäewal 6. aug. Eesti-Wene piiril nõukogude Wenemaa wõimudele üle. Üleandmist toimetasid Eesti poolt wälisministeeriumi esitaja hra Aders, Narwa piiripolitsei ülem ja kaitsepolitsei Narwa jaoskonna ülem, kuna Wene ametiwõimude esitajana amnesteerituid wastu wõtma oli ilmunud Tallinna nõukogude Wene saatkonna kaastööline hra W. Liski. Üle anti järgmised isikud: Raik Wöldemar, Russak August, Olmer Rudolf, Wanta August, Tealane Eduard, Paabo Rudolf, Elsa Aleksander, Tamjärw Mihkel, Landik Herman, Kurik Eduard, Pärtel Elwiine, Sallo Aleksander, Talu Gustaw, Mardi Adolf, Berenson Johannes, Anon Johannes, Mironow Semen, Mõisa Johannes, Üle August, Üle Eduard, Kukk Maria, Tasane Kristjan ja Wilguta Bernhard. Seega kokku 21 amnesteeritud poliitilist süüdlast. Kaks amnesteeritutest jäid Tallinna, kuna nad nõus polnud Wenemaale minema.

Kogu tee Tallinnast Wene piirini olid üleantud isikud pealtnäha wäga rõhutud ja kurwas meeleolus; üle piiri minnes aga lauldi siiski „Internatsionaali". Wene poolel neile mingisugust pidulikku wastuwõtmist polnud korraldatud. nagu seda küll oodati.

Milleks kawatsetakse ärakasutada sadamatehaste maaala.

Nii kui teada, oli läinud päewadel rahaasjanduse komisjonis arutusel sadamatehaste ülewiimise küsimus miinisadamasse, kus ka põhimõttelisele otsusele tuldi ses suhtes.

Nagu kuuleme, kawatsetakse peale sadamatehaste ülewiimist miinisadamasse tehaste territooriumi ärakasutada tolliasutuste tarwiduste rahuldamiseks. Praegused tolliladud ja maaala ei mahuta kaugeltki kõiki tollitawaid kaupu. Tuleb selleks tarwitada isegi eraladusid, mis asuwad suuremalt osalt kaugemal sadama sillast ja isegi linnast. See raskendab tuntawalt walwet, hõlbustab wargusi ja teeb sadama operatsioone kalliks, mida tuleb kanda kõigepealt kaubatarwitajatel. Seda silmaspidades, kawatsetakse tehaste maaala ühendada tolli territooriumiga, mis wõimaldaks koondada kõiki tollioperatsioone ühes kohas ja kõrwaldaks eeltoodud puudused.

—R—

---

asub ise ortodoks-dogmaatilisel alusel, ei saa nõuda õpetust ajalooliis-teaduslikus waimus.

Oleks aga tõsiselt soowitaw, et kooliõpetajad usuliste ja filosoofiliste küsimustega rohkem tegemist teeks. Tutwunemine mõtteteadusega ja uuema aja teoloogiaga aitaks mõndagi leida Ararati mäge oma kahtluste woogudes hukkuwa usulaewale. Sealt wõiks nad leida, et nii mõnedki kahtlused ja mitmed komistamise kiwid, mis näisid olewat wõimatud, juba ammu on wõidetud ja eest ära koristud, et teadus ja usk üksteisele wastu ei käi, waid roobastikku jooksewad ja üksteist täiendawad, kuna kumbki hoopis ise küsimustega tegemist teeb ja ise lähtekohast wälja läheb.

Filosoofiline mõtlemine aitaks kooliõpetajaile leida ka õiget takti, kuidas õrnu usulisi küsimusi käsitada, takti on usu õpetajale rohkem tarwis, kui ühegi teise aine õpetajale. Üldse on usuõpetus üks kõige raskematest, mis koolis käsitamisele tuleb. P. Põld oma kawaga on tänuwäärt töö ära teinud: ta on õiged sihtjooned kätte juhatanud.

Eesti Peterburi konsulaadi sekretäär

hra Tauk jõudis eila ametiasjus Tallinna, kus ta arwatawasti paar päewa wiibib. Nädala lõpul kawatseb hra Tauk Peterburi tagasi sõita.

Eesti peakonsulaat Peterburis uutes ruumides.

1. augustist saadik asub Eesti peakonsulaat Peterburis uutes ruumides — Gertseni uul. (end. Morskaja) nr. 59. Lipu püstitamine uue maja katusele sündis pidulikult 4. augustil.

Tallinna raudteesõlme ümberprojekteerimine alganud.

Tallinna raudteesõlme ümberprojekteerimise tööde juhatajaks on teedeministri poolt Peterburi teedeinstituudi professor Pistolkors määratud. Prof. Pistolkors asus eila juba ümberprojekteerimise materjaalidega tutwunemisele, mida juba Tallinna sõlme ümberprojekteerimise tööde tegelikuks alguseks nimetada wõib. —ea—

Põllumajandusliste instruktorite kursused.

Eesti põllumeeste keskselts peab oma instruktoritele täienduskursused 12.—26. septembrini „Wahi" põllutöökoolis. Sel aastal on kursuste eriülesandeks kõiki instruktorid ette walmistada, et nad asunikkudele oskaks igal majapidamise alal trehwawat nõu ja juhatust anda. Teisteks eeskawa peapunktideks on põllumajanduline ühistegewus ja arwepidamine.

Õpetuse andjateks instruktorite kursusele on kutsutud mitmed ülikooli õpejõud, põllutööministeeriumi ja ühistegeliste asutuste tegelased ning wanemad instruktorid keskseltsi oma tööjõudude hulgast.

Wäljastpoolt wõetakse kursusele ainult neid isikuid wastu, kellest keskseltsi instruktorid wõiks saada, s. o. kes põllutöökooli lõpetanud, tarwilikult praktiseerinud ja erinenud ning kel usaldusweärilised soowitused.

Instruktorite kursustele ülesandmised tulewad saata keskseltsi talitusesse Tartusse Holmi uul. 12, kursuste juhatajale agr. J. Hünersonile.

Tungiwalt tarwilik on, et instruktori koha soowijad instruktorite kursusest osa wõtaks, muidu ei ole neil wõimalusi oma ülesannetega wastawalt tuttawaks saada ja neid põllumeeste rahulolemiseks täita.

Eesti põllumeeste keskselts.

Eesti kaubalaewastiku mehaanikutel uus worm.

Nagu meriringkondadest kuulda, kawatsewat kaubalaewastiku mehaanikute ühing uut mehaanikute wormikawa wäljatöötada lasta ning wastawale asutusele kinnitamiseks ette panna. Uue wormi kinnitus ja maksmapanemine on tingitud sellest, et praegusel ajal kannawad mõned mehaanikud endist weneaegset wormi ning mõned käiwad erariietes, mis mitte soowitaw ei ole, kuna praegusel ajal teised merimehed, nagu laewakaptenid nina ohwitserid mundrit kannawad.

—R—

Kohtuministri k. t. K. Einbund

wõttis 6. sks. kohtuministeeriumi juhtimise üle.

Kohtuministri konetunnid on: igal teisipäewal k. 12—1 ja reedel k. 12—2. Eta.

Wälisministri konetunnid

on teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal kella 1—2. ETA.

Jälle uued walerahad liikumas.

Tuleb ettewaatlik olla lapitud wiiesajamargaliste wastuwõtmisel.

Nagu meile Eesti panga ringkondadest teatakse, on wiimasel ajal hoopis isesugused walerahad liikwele tulnud. On leidunud nupumehi, kes wiiesajamargalisi Eesti panga poolt wäljaantud pangatähti pikiti katkilõigates wiiest rahast — kuus wiiesajamargalist kokku lapiwad. Rahad lõigatakse katki mitmet moodi, nii et kokkulappides poolte wahele wäike wahe jääb, mis aga walge paberiga pealt kinni liimitakse. Esimesed sarnased walerahad on ilmsiks tulnud Petseris, hiljem ka Tartus. Rahad on kõik nii hästi kokkulapitud, et raske on aru saada, et nad wale pooltest kokku on lapitud.

Isegi mitmed pangad ja teised riigiasutused on neid ilma mingisuguse kahtlustuseta wastu wõtnud, rääkimata weel lihtrahwast, kes harilikult üldse palju rahasid ei uuri. Sellepärast tuleb kõigil ettewaatlik olla lapitud wiiesajamargaliste pangatähtede wastuwõtmisel. Tuleb tähelepanna kas rahal on mõlemad allkirjad ja numbrid, samuti ka kas ta on ühe ja sama raha pooltest kokkulapitud.

Peale 500-margaliste Eesti pangatähtede on wiimasel ajal ilmsiks tulnud ka wale 500-margalised riigikassa poolt wäljalastud kassatähed. Neid on õigetest õige raske lahutada, sest et kõik endistel walerahadel olewad wead on nüüd äraparandatud. Ainult rahade trükk on wähe tumedam, samuti ka allkirjad wäga segased.

Üldse tuleks, kui wähegi wõimalik, kulunud ja katkiste 500-margaliste wastuwõtmiseest loobuda.

„Teel kommunismi poole".

Poola uue walitsuse poliitika arwustamine.

„Kurjer Poranny" awaldab 30. juulil Poola tagawarawäe majori Rodenski sulest kirjutuse pealkirjaga „Teel kommunismi poole", mille eest lehe toimetaja wastutusele on wõetud. Kirjutus algab märkusega, et Poola wälispoliitika „anarhistliste" erakondade kätte üleminnes, mille all autor juhtiwaid erakondi mõtleb, peadpööritawa kiirusega kuristikku lendab, mis lahutab Poolat mitte üksi ta naabritest põhjas ja lõunas, waid ka liitlastest — prantslastest. Oma kodanikkude tapmine (autor kõneleb tapmistest wiimaste streikide kestwusel Poolas), armee loomine seesmise korra jalulseadmiseks, kergemeelsus rahwuswaheliste küsimuste suhtes — kõik seda kasutawat Poolale waenulikud wälised elemendid ning selle lisaks olla weel kaks uut häda juure tulnud: Prantsusmaa teatas ametlikult, et ta Danzigi küsimuses huwitatud pole, jättes seal Inglismaale ja Saksale täieliku tegewuswabaduse ning samuti on ta waikides nõusolekut awaldanud Saksa kapitaali operatsioonide kohta Ülem-Sileesias.

Oma wäidete tõenduseks awaldab autor „Iswestija" artikli 22. juulist, milles tähendatakse, et seesmine wõitlus, mis wiimasel ajal Poolas uue walitsuse all sünnib, kahtlemata suurel määral kommunistlise korra tekkimiseks Poolas kaasa mõjub. Leht terwitab ses mõttes marshall Pilsudski lahkumist ning uue walitsuse tööle asumist, mille tõttu 1) Poola oma suurriigi ideest loobunud; 2) oma ajalooliste piiride saawutamisest ära on ütelnud; 3) „saisoni" riigi teele asunud, mis hädaohtlik pole; 4) Poola patriotismist loobunud, mille wäljaandjaks oli marshall Pilsudski; 5) armees nõrkust ja moraalset jõuetust läbiwiima on hakanud; 6) liitudest ja lepingutest on loobunud ning 7) kommunismile teed walmistab. ETA.

Ühisriikide poliitika.

London, 6. augustil. (ETA.)

Teadjalt poolt kujutatakse president Coolidge'i poliitikat järgmiselt:

1. Eemalhoidmine rahwasteliidust. 2. Astumine liidust eraldatud rahwuswahelise kohtukoja liikmeks. 3. Liitriigid tasugu fundeerimata wõlad. 4. Eemalhoidmine Ruhri tülist, kui kõik liitriigid ei peaks ühiselt paluma Ameerika wahelesegamist. 5. Wahekorra uuendamine Mehikoga pärast praeguste läbirääkimiste lõpetamist. 6. Seadusandluse mittesegamine tööstus- ja ärielusse, eriti raudteedel ja põllumajanduses. 7. Keeluseaduse kindel teostamine, kuid lubaandmine alkoholi tarwitamiseks wäljamaa laewadel kodusõidul wäljaspool Ameerika wetepiiri.

Wene põllumajanduslise näituse awamine edasi lükatud.

„Bednota" kirjutab 3. augustil: Ülewenemaalise põllumajanduslise näituse awamine on 15. augusti pealt edasi lükatud pühapäewa, 19. augusti peale. Näituse peakomitee kutsub wäljamaa põllupidajate kutseühisuste esitajaid ja üksikuid põllumehi näitusele 25. septembrist kuni 15. oktoobrini. Komitee wõtab oma peale organiseerimis- ja sõidukulud ja annab külalistele täieliku ülespidamise.

Inglismaa ei saada Saksamaale eraldi märgukirja.

Berliin, 7. aug. (ETA.)

Poolametliku Londoni sõnumi järele loobus walitsus lõpulikult kawatsusest saata Saksamaale eraldi märgukirja. Selle wastu kawatsewat walitsus awaldada heakstegemiskomisjoni protokollid ettepanekutega Saksa wõlakohustuste tasumise asjus.

Maksude kõrgendamine Saksamaal.

Berliin, 7. aug. (ETA.)

Saksa riiginõukogu läks uute maksuseaduste arutamisel kaugemale sotsialistide soowidest ja suurendas sissetuleku maksu awansse sajakordseks ning äriühingute maksu ettemaksusid sajaneljakümne kordseks. Samal ajal tuleb teine ettemaksude suurune summa maksta Rheini ja Ruhri fondi arwele. „Vorwärtsi" arwamisel toowad need suurendatud maksud sisse umbes 20.000 miljardi marka. Leht tähendab, et on astutud suur samm sotsialistide nõudmiste rahuldamise poole.

Türgi-ühisriikide lepingule alla kirjutatud.

London, 7. augustil. (ETA.)

Lausanne'ist teatatakse: Üldlepingule ühisriikide ja Türgi wahel, mis kindlaks määrab mõlema maa wahekorrad tulewikus, ning kurjategijate wäljaandmise lepingule kirjutati Lausanne is eila mõlemi riigi esitajate poolt alla.

Üle Pas de Calais ujunud.

London, 7. augustil. (ETA.)

Ameerika ujuja Sullivan ujus Dover'ist Calais'se 27 tunni ja 20 minutiga. Enne teda oli see ainult kahele inimesele õnnestanud.

Lennukite wõistlus Inglismaal.

London, 6. augustil. (ETA.)

Tänasel õhuderbyl, millest wõtsid osa 12 lennumasinat, tuli esimesena Carter Gloucesteri lennukil, mis oli waruztatud 450-hobusejõulise Napier-Lion mootoriga. Keskmine lennukiirus oli 192,4 penikoormat tunnis. Lennutee mis algas Croydonist, wiis ümber Londoni ja oli 200 penikoormat pikk.

Saksa ajakirjaniku muljed ringreisilt Eestis.

Stefan Holbek jatkab „Berl. Tidendes" wäljamaa ajakirjanikkude ekskursiooni kirjeldust, tähendades muu seas oma muljetest teekonnal Tartust Wiljandi, lehe numbris 25. juulilt: Selle sõidu ajal nägime lähemalt maareformi praktilisi tagajärgi. Muidugi mõtlesime kaastundmusega õnnetute omanikkude peale, kelle isade mõisad konfiskeeritud, ja kes ise niiüd wäljamaal elutsewad. Kui meie aga oma tee peal nägime palju tuhandeid wäiketalusid hiljuti ehitatud hoonetega, leppisime selle radikaalse reformiga natuke ära, seda enam, et see oli ainus abinõu walli-ehitamiseks Wene katku wastu. Keegi parun Ungern-Sternberg, kellega sõitsime wiimase tüki teed Eesti wiljaaita Wilj. linna, mis meie pika autosõidu eesärk oli, jutustas meile natuke oludest. Ta ütles: „Olin üks suuremateest mõisaomanikkudest Eestis ja olen niiüd autojuht. Kellegil pole rohkem põhjust kahetseda kui minul et parunitelt ärawõetud ja wäljajagatud maa eest miskit tasu pole antud, kuid ma teen, et walitsus teisiti teha ei wõinud, ja et terwe wihatorm tõuseks, kui meile selle eest, mis ma kaotanud, midagi anda tahetakse."

Lühikesed teated.

Moskwa 6. augustil. (ETA.)

Wene liitriikide põhiseaduse wastuwõtmise päew 6. juulil, kuulutati liidu piihaks.

Loodetaw ilm kolmapäewal, 8. augustil:

Merel keskmise kiirusega, sisemaal kerge edela tuul. Muutlik pilwitus. Suuremalt jaolt kuiw. Soojem.

Tallinna sõnumid

Hippodroomi ehitamine pealinna.

Ehitus Baltiski maantee ääres täies hoos.

Lisaks mitmesugustele spordiwäljadele saab pealinn omale sügiseks hippodroomi, kus juba tänawu sügisel hobustega wõiduajamisi toime panna kawatsetakse. Mitte üksi wõistluste jaoks ei kasutata ehitatawat wälja, waid üldse noorte hobuste wäljaõpetamiseks traawi- ja ratsasõitudeks jne.

Läinud kewadel ostis hobusekaswatuse selts „Tallinna hippodroom" Baltiski maantee äärest 30.000 ruutsülla suuruse maaala, mis asub Seewaldi krundi ja endise Baltika telliskiwi wabriku wahel. Sellele suurele krundile on juba plank ümber ehitatud ja sisemised ehitused täies hoos.

Hippodroomi plaani walmistas arhitekt F. Seiffert Saksamaalt, kes sealsetes suuremates linnades üle 10 hippodroomi on ehitanud. Walmis ehitab H. Sinisoff, kes ka tänawuse laulupeo kõlakoja ehitas. Lepingu järele peawad esialgsed ehitused, nagu suur pawiljon ja tribüün, 1-seks septembriks walmis olema. Teiste hoonete ehitus jääb osalt tulewaks aastaks.

Esimene töölisnoorsoo konwerents Tallinnas.

Eesti tööliste üldliidu noorte komisjoni korraldusel algas läinud pühapäewal 5. augustil s. a. tööliste keldris 1. töölisnoorsoo konwerents. Konwerents algas hommiku kell 10 ning kestis wahеajaga kuni kella 9-ni. Konwerentsist wõtsid osa 52 esitajat. Informatsiooni otstarbel wiibis konwerentsil Tallinna sotsialdemokraatliku noorsoo ühingu esitaja. Peale töölisnoorsoo organisatsiooni wõttis konwerentsist täieõiguslise liikmena (saadikuna) osa Eesti karskusliidu esitaja ning Eesti tööliste partei osakond, kuna iseseiswate sots. tööl. partei noorte osakond kedagi konwerentsile polnud saatnud, wäljaarwatud „seltsimees" Narwast. Kutsed olid korraldajate poolt wäljasaadetud paljudele noorsoo organisatsioonidele, kes, nagu erateel kuuleme, konwerentsist ära on ütelnud.

Konwerentsi awas rkl. Keerdo, seal juures langenud Kingissepa ja Kreuks'i mälestades, kui noorsoo organiseerijaid, mille järele mängiti „Internatsionaali" ja leinamarssi, mille järele siis juhatuse walimisele asuti. Terwitusi olid saatnud mitmed töölisühisused ka wäljaspoolt.

Konwerents lõppes eila kell ½3 ajal rewolutsiooni lauluga. —R—

Wiru-Ingeri ühine laulupidu

Narwa-Jõesuus 5. aug. s. a.

Meeldiwamasse kohta Narwa-Jõesuus — parki mereranna ja kuursaali wahel, keset ilusaid kõrgeid mändasid, oli ülesehitatud kõlakoda, mis küll arhitektooniliselt pea midagi ei pakkunud, selle eest aga wäga praktiline oli ja oma otstarwet hästi täitis. Igatahes ilus mõte laulupidu korraldawa toimkonna poolt, walida laulupeo kohaks meie suurem ja parem suwituskoht kenamas merērannas. Laulupeo heaks kordaminekuks aitas see kahtlemata tuntawalt kaasa.

Hulk laulupeo tegelasi ja külalisi oli küll juba reede ja laupäewal kohale jõudnud, suurem osa ilmus aga siiski alles pühapäewa hommikul. Sadamas wõeti piduwõõraid muusikaga wastu. Teisi tõid autod, omnibussid ja hobused kohale, mitte wäike ei olnud ka nende arw, kes jala tulid. Merekiila uulits täitus peagi edasi-tagasi kihelewa rahwahulgaga. Kella 2 paiku korraldati sadamas rongikäik, mis lippudega ja pasunakooride helide saatel laulupeo platsi poole liikuma hakkas. Lippude arw ulatas ligi 30.

Awamine.

Umbes kella ½3 ajal awab laulupeo terwituskõnega Wirumaa koolinõunik hra Luur, mille järele riigihümni lauldi. Terwitusi ütlesid weel: riigikogu poolt riigikogu esimees J. Tõnisson, haridusministri poolt haridusministri abi F. Mikkelsaar, demobiliseeritud sõjawäelaste liidu nimel H. Laretei ja Karjala akadeemilise seltsi ning Soome hõimklubi poolt üliõp. Erkki Räikönen.

Ettekanded.

Laulu ettekanded lähewad hra Th. Wettiku taktikepi all ladusalt: Jagatakse kiitust, nõutakse kordamist. Pasunakoorisid juhatab hra E. Knude. Pasunakoorid on aga kahjuks wähearwuliselt esitatud. Mõnest maakoorist on kõigest paar mängijat ilmunud.

Kõrgemale tipule tõuseb wäimustus, kui laululawale Ingeri rahwalaulikud kirjuies rahwariietes ilmuwad, keda kooliõp. hra Antti Seppänen piduwõõrastele esitab ja ingerikeelse terwituslaulu ette loeb. Ingeri laulukoorid jäid wastawa koorijuhi puudusel esinemata. Rahwalaulikud kannawad 4 laulu ette: ühe terwituslaulu Eesti riigile, riigikogule ja walitsusele, mille ingerlaste esilaulik ise hiljuti kokku seadnud, 2 nutulaulu ja ühe rõõmulaulu. Laulupidu lõpeb umbes kell 7 õhtul. Õhtul kell 8 oli kutsutud wõõrastele ja seltskonnategelastele kuursaali ruumides pidusöök korraldatud, kus lõbusas meeleolus mitu tundi wiibitakse ja siis Ingeri pulmasid kuurhausi teaatrisaali waatama minnakse. Head meelelahutust pakkus ka kontsert-ball, mis I diwiisi orkestri saatel kuurhausi saalis korraldatud oli.

Üldine mulje.

Wiru-Ingeri ühist laulupidu wõib üldiselt kordaläinuks tunnistada. Tegelastena wõtsid umbes 1000 ja pealtkuulajatena 5000 inimese ümber osa.

Esialgsete kokkuwõtete järele on peost 400.000 mrk. ümber sisse tulnud, millest umbes 100.000 mrk. kuludeks maha tuleb arwata. Laulupeo sissetulek läheb langenud jõduritele mälestussamba ehitamise kapitaali suurendamiseks. Kuna minewal aastal korraldatud Alutaguse laulupidu samaks otstarbeks 400.000 mrk. sisse tõi, on nüüd mälestussamba ehitamiseks juba 700.000 mrk. kokku pandud.

Mingisuguseid korratusi laulupeo ajal ette ei tulnud, kõigist teistest wäikestest mälistest defektidest, mis suure korralduse juures paratamatud, wõime aga waikides mööda minna ja laulupeolt kaasa wiia kõige parema mulje sellest, mida seal sisuliselt pakkuda suudeti.

Tallinnas 1. aug. 122.464 elanikku.

Elanikkude arw juulikuus 2418 inimese wõrra wähenenud.

Linna aadressilaua poolt kogutud andmete järele oli 1. juulil s. a. Tallinnas 124.883 elanikku, nendest 60.683 meesterahwast ja 64.200 naisterahwast. Sama kuu jooksul on Tallinna sissesõitnud 3008 meesterahwast ja 2806 naisterahwast, kokku on sissesõitnud 5814 isikut; wäljasõitnud on sama aja jooksul 3870 meesterahwast ja 4362 naisterahwast; kokku 8232 isikut. Esimesel augustil oli Tallinnas 122.464 elanikku, nendest 59.821 meesterahwast ja 62.644 naisterahwast. Sellega oli 1. augustil Tallinnas 2418 elanikku wähem, kui 1. juulil. Kahe suwekuu (juuni ja juuli) jooksul on Tallinna elanikkude arw 5585 isiku wõrra wähenenud.

Rahwuse järele jagunewad elanikud järgmiselt: eestlasi 51.785 meester., 51.909 naister., wenelasi — 2229 meester., 2666 naister., sakslasi — 4071 meester., 5301 naister., juutisid 747 meester., 1157 naister., lätlasi 701 meester., 1059 naister. Peale selle on weel wähemal arwul rida teistest rahwustest elanikke. Naisterahwaste ülekaal ulatab 2823 isiku peale. —c—

Külgehakkawate haiguste juhtumisi

on linna terwishoiu osakonnas registreeritud 30. juul. kuni 4. aug.: kurgutõbe — 1, leetrid — 2, sarlakid — 2, tüüsikus — 5, kõhu soetõbe — 7, paratüüsust — 1, tuulerõugeid — 1, silmamarja haigust — 1 ja läkastuskõha — 1 juhtumine; kokku 21 haiguse juhtumist. —c—

Linna tapamaja tegewus juulikuus.

Juulikuu jooksul on tapamajas järgmisel arwul loomi tapetud: hobuseid — 10, pulle üle 40 pd. — 2, pulle üle 20 pd. — 211, lehmi üle 20 pd. — 266, kariloomi alla 20 pd. — 1046, wasikaid — 722, lambaid — 228, sigu üle 6 pd. — 85, sigu alla 6 pd. — 70, üle 4 pd. — 148, alla 4 pd. — 23, alla 1 pd. — 5. Kokku on kuu jooksul tapamajas tapetud 2836 looma.

Tapetult loomi sissetoodud arstliseks läbiwaatamiseks: weiseid — 319, wasikaid — 1422, lambaid — 463, sigu — 1242, seasinke — 57, lamba sinke — 7, hobuse kehaosasid — 4.

Häwitatud on tarwitamiseks kõlbmata liha 44 pd. 3 n. Tingimisi müügile lubatud 10 pd. 18 n.

Üleriiklisel rätsepatööstuse organisatsioonide liidul „musta nimekirja" sisseseadmine kawatsusel.

Neil päewil Tallinnas lõppenud üleriiklisel rätsepate kongressil wõeti otsus wastu, milles tarwilikuks tunnistati erinimekirjade pidamist nende isikute üle, kes korralikult riiete walmistamise eest tasu äramaksnud ei ole ehk seda teha pole tahtnud. Selle korraldusega loodetakse ära hoida juhtumisi, kus rätsepad riided omast materjaalist walmis teinud ja siis seisma jätma on pidanud, riiete tellija mitteilmumise tõttu. Ka wõetawat riideid wõlgu, wõla maksmist aga nähtawasti „unustades." Tähendatud nimekiri kawatsetakse kõigile rätsepatööstuse alal tegewatele ühisustele ja ettewõtetele rätsepate liidu kaudu teatawaks teha. Sinna saadetakse wastawad teated kohtadelt ka äramärkimiseks ja teistele teatamiseks. —g.

Wäikesed wahelugemised kõrge koja elust.

Wäike Balkan.

Riigikogu kokkuastumisel ühinesid neli asunikku üürniku Pormanni ja demobiliseeritute esitaja Lareteiga „liiduks", et koos töötades „ühisele" asjale enam hoogu oleks. Liituda wõiwad aga ikkagi inimesed ja rühmad, kellel ühised ideed, ühised püüded ja sihid. Siiamaani aga ei ole keegi meie parlamendis üles suutnud leida, mis ühist küll eelpool nimetatud liidu liikmetel ükstesisega oleks, kõneldakse, et liidu liikmete ühistöö wäga tabawat wäljendust on leidnud Krõowi tuttawas walmis, kus luik, haug ja wähk koorma wedamisega katset teewad. Idee ülesse wõtja ja teostaja olla olnud „liidu" juht, Aspere sotsialistline kooliõpetajast-asunik Penno, kellel see ideaalne koorma wedamine klassitoast meelde jäänud ja kes katset teha tahtnud, kuidas see idee ennast teostada laseb.

Piiskar ristis juba alguses uue rühma kohase nimega „wäike Balkan" (riigikogus on weel „suur Balkan") ja kõik asjatundjad kinnitawad, et nimi õnnelikult on walitud. Sest nagu Balkanis mitmesugused rahwa killud eneste wahel ilmaski ühist keelt ei oska leida, waid üld-alati ükstesisega riidlewad ja waštolus seisawad. — näeme ka riigikogu wäikeses Balkanis kuut meest, aga kümnet seisukohta mõjul olema, nii et keegi ette ei tea kuulutada, mis Balkan lähemal ajal teha mõtleb. Suure-Balkanile sünnitab muret ainult Pitka-Albania, kus mässud sünniwad, aga wäiksel-Balkonil on mässutegemine iga liikme eriõigus. Teise riigikogu kestusel ei olla weel kordagi sarnast juhtumist ette tulnud, et „liidu" liikmed omawahel kokkuleppida ja ühise seisukohale oleks jõudnud. Sellepärast ei hääleta „liidu" liikmed ka ilmaski ühiselt, waid üks jagu neist on asja poolt, mõned wastu ja muist erapooletud. Isegi asunikkude toetamise laenu asjus ei jõudnud liit arwamistes ühineda.

Ajaga sammuw kommunist.

Teise riigikogusse on palju uusi, wärskeid jõudusid juure tulnud ja enesega ka uusi, wärskeid mõtteid ja waateid ligi toonud. Peaaegu uued ja noored jõud on kommunistide parteis. Wanemaid mehi sinna üldse ju wastu ei wõeta, sest need ei tunnista kommunistide põhimõtet „muna on targem kui kana" eneste kohta õigeks, ega taha „munade" tarkust tunnistada.

Teiste noortemeeste kõrwal, kes kommunistide esitajatena riigikogusse pääsenud, on endine Rotiküla abikooliõpetaja Jaan Rea. Rea on kommunistide keskel sellepärast tähelepanemise wäärt noormees, et ta ajaga enam ligi püüab sammuda ja ennast wanadest waadetest wabastada suudab. Seda on ta mitmel korral riigikogus näidata suutnud.

Kuna Kingissepp, Anwelt, Põögelmann ja teised wanemad kommuuna tegelased rahwuse ja rahwusluse wastu ägedat wõitlust on pidanud, seda kõige kurja juureks pidades, mispärast kõigi maade proletaarlased ühineda ei wõi ja enamluse paradiisi maa peale tulla ei lase, — on Jaan Rea selles küsimuses hoopis teisel seisukohal ja peab rahwusluse kaitseks wõitlust. Kuuldawasti olla Rea need ideed oma Seli walla kaaswõitleja Peelmanni käest omandanud.

Oma uusi ideedesid kuulutas Rea ühel hariduse komisjoni koosolekul, kus ta soowiga esines, et Eestis kõik wähemusrahwa liikmed riigikeele ära peaks õppima. Sellelt seisukohalt nõudis tema, et muulaste koolides (rootsi, wene, saksa jne.) ainult Eesti keeles peaks õpetust antama jne. Wäga wõimalik, et Rea weel ka meie riigihümnuse ära õpib ja seda oma kaaslastele kätte õpetab, sest internatsionaal ja marurahwuslus ei sünni ju kuidagi kokku.

Miks rühmad kokku leppisid.

Kõrge koda on nüüd kaks kuud koos olnud, kuid ütelda ei wõi, et ta sellel oma istangjärgul iseäranis wiljakalt oleks tööd teinud wõi seda teha tahtnud. Palju tõenäolisem on, et üks jagu kõrge koja liigetest enda tööd Mulgimaa sulase eeskujul jänesega wõrdles ja selle tagajärjel leidis, et töö sugugi selle ara metslooma sarnane ei ole ja kellegi eest pakku ei jookse, mispärast ruttamisega kiiret ei pruugi olla.

Kõrge koja liigete suur enamus seisab koos linna härradest, kellel elust mõnutundmine lihasse-luusse kaswanud. Et seda „mõnutundmist" iseäranis suwisel ajal hästi teostada wõib, seda on kõrge koja koosolekutel selgesti märgata, sest rühmad, mida linnahärrad moodustawad, on õige nõrgalt esitatud. Iseäranis harwad on sotside, tööerakonna ja liidumeeste read: härrad on suwitamas . . .

Wäga arusaadaw on sellepärast sots Johannsoni täbar seisukord, kui ta mõnikord koosolekutel ainult paari kaugealt pärit wähema wennaga oma 15. pealist rühma pidi wäärilisselt esitama. Raskest seisukorrast wäljapääsemist nägi ta ainult selles, et iga nädal riigikogu rohkem koosolekuid peab pidama hakkama. Koosolekutelt aga puududa ei wõi, kuna see enese kaasas raskeid rahatrahwid palga mahawõtmise näol toob — ja Johannson tunneb oma härrade seltsimeeste õrnu külgi . . .

Wäga wõimalik, et walitsuse moodustamine weel pikemale oleks weninud ja keskrühmad tema teostamisele weelgi uusi takistusi ette oleks weeretanud, kui mitte tung suwise waheaja ja suwitamise järele neid asja kiirendamisele ei oleks sundinud.

Sest pika wihmaajale, kus suwitamisega nii kui nii midagi peale ei olnud hakata, järgnesid juul lõpul kaunid suwised päewad, mil nii lõbus lepikus lebada. Ja see asjaolu andis terwele selle moodustamise wärgile otsustawa pöörde: keskrühmad ei wiitsinud enam jonnida ja leppisid lõpuks walitsuse moodustamisel ometi kokku, waatamata selle peale, et Pitka kwartett liidu kooris weelgi leppimisest kuulda ei tahtnud ja oma tuttawat sõjamarssi edasi tahtis mängida.

Nii wõisid üks jagu riigikogu liikmeid läinud neljapäewal kergendatud südamel seda „fakti konstanteerida", et kõrge koda oma istangud pea lõpetab ja kaua oodatud suwine puhkeaeg ühes suwitamisega mitte enam kaugel ei ole.

Kuidas sotsid põllumeeste peale mõtlewad

Walimiste eel rändas sotside kandidaat Pärnu maakonnas — Kaisma walla kirjutaja M. Janson — maal ringi ja lubas riigikogusse pääsemise korral „ka põllumeeste peale mõtelda".

Soowitas sellepärast, et põllumehed sotside poolt hääletaks.

Riigikogus näeme nüüd, kuidas Janson „põllumeeste peale mõtleb." Kui riigikogult maaparanduse töödeks eelkrediiti nõutakse, et selle abil ka Pärnumaal wõimalik oleks madalaid maid ja soosid liigweest wabastada — seal hääletab Janson ühes teiste „seltsimeestega" niisuguse tagurlise seaduseelnõu wastu. Kui aga Mihkel Martna deklaratsiooni arutuse puhul nõuab, et Eestist wäljaweetawatele toiduainetele toll peale pandaks ja sel teel toiduainete hinnad alla surutakse, sest siis wõida linnatöölised wabrikutes hõlpsamates tingimistes töötada, wabrikud oma saadustega wäljamaal wõistelda jne. siin on Janson ettepaneku poolt.

Ja, Janson „mõtleb riigikogus ka põllumeeste peale."

Sport.

Wiljandi maakonna esiwõistlused kergejõustikus.

Laupäewal, 4. ja pühapäewal, 5. aug. peeti Wiljandis maakonna esiwõistlusi kergejõustikus. Osawõtjaid oli wähepoole, kuid sellepeale waatamata saawutati siiski hulk uusi maakonna rekorde.

Tagajärjed olid: 100 m. jooks: 1. Tellissar 11,4 sek. (maak. rekord). 2. Mälton 3. Langei. 60 m. jooks naistele: 1. Anwelt 9,4 sek. (uus maakonna rekord, endine 9,9 sek.); 2. Palu 9,6 sek.; 3. Seermann

Hoota kaugushüpe: 1. Nahe 2.88 m. (uus maakonna rekord, endine 2.86 m.); 2. Tellissar 2.75 m.; 3. Siilak 2.72 m.

Hoota kõrgushüpe: 1. Nahe 1,23 m. (maak. rekord); 2. Siilak 1,13 m.; 3. Tellissar 1, 03 m.

3×100 m. teate jooks: (Mälton, Siilak, Nahe) — 39 sek. (uus maakonna rekord, endine 52,5 sek.)

Kaugushüpe hooga naistele: 1. Anwelt 3.97 m. (uus maakonna rekord, endine 3.60) 2. Palu 3.71 m.; 3. Rosenberg 3.62 m.

Kaugushüpe hooga: 1. Nahe 5.98 m.; 2. Siilak 5.53 m.; 3. Balzer 5.09 m.

Kõrgushüpe hooga: 1. Nahe 1.45 m.; 2. Langei 1.33,5 m.; 3. Siilak 1.26,5 m.

Kõrgushüpe naistele: 1. Palu 1.00 m. (maak. rekord)

Kuuli tõuge: 1. Siilak 10.78 m. (uus maakonna rekord, endine 10.73 m.); 2. Toonikus 9.90 m.; 3. Tellissar 9.18 m.

Kettaheide: 1. Siilak 30.92 m.; 2. Nahe 27.59 m.; 3. Balzer 25.51 m.

Teiwashüpe: 1. Nahe 2.50 m. (pidi hüppama 2.82 m., kuid üleminnes wiis kätega lati maha).

1500 m. jooks: 1. Riiütel 4.36,5; 2. Kerem 4.43,1; 3. Langei.

3000 m. jooks: 1. Riiütel 10.5,3 (uus maakonna rekord, endine 10,30,8 m.) 2. Langei.

Odaheide: 1. Balzer 40.93 m.; 2. Siilak 40.36 m.; 3. Nahe 38.45 m.

4×60 m. teatejooks naistele: (Seermann, Anwelt, Rosenberg, Palu) 41,8 sek. (maak. rekord). Muidu läksid wõistlused ladusalt ning kiirelt. Osawõtjate puudusel jäi ära kolmik-hüpe ning teatejooks (400+300+200+100) — Rahwast oli waatamas rohkesti. —hm.

Pärnumaa kergejõustiku esiwõistlused 4. ja 5. aug.

Wõistlusest osawõtjaid oli — Pärnu „Terwis" 12, „Waprus" 10, Uulu „Kalju" 2, Uulu „Kalew", Mõisaküla spordi selts ja Wändra „Terwis" igast üks.

Lõputagajärjed olid: 60 meetri jooks naistele: Reinick 8,2 sek. — järgmised Sirk ja Mihkelson.

100 meetri jooks meestele. E. Teinburg 12 sek. — eeljooksul 11,4 sek. — („Terwis") järgnesid Joh. Tamm ja E. Jürwetson samuti („Terwis").

Wasarwiske: J. Laas 22,36 m. Mesmer 21,50 m. J. Tamm 21,20 m. (kõik „Terwisest").

Kuulitõuge: E. Teinburg 10,50 m. J. Tamm 10,11 m. ja Meimer 9,91 (kõik „Terwis'est").

Kolmik-hüpe: E. Teinburg 11,64 m. Meimer 11,39 m. — („Terwis") ja Tammai 11,1 m.

200 meetri jooks: J. Teinburg 25,3½ sek. (uus maakonna rekord) Thielick 25,8 s. J. Meimer 26,8 s. — (kõik „Terw.")

Teiwashüpe: Laur 2.5 m.; Kõwamees 2.55 m. ja Woll 2.45 m.

1500 meetri jooks: Kiwiselg 4.48 — Waprus (uus maakonna rekord), järgmised Schwalbe ja Woll.

Ketas: Teearu 34,90 m. — („Terwis" uus maakonna rekord) Meimer ja Tammai'l wähem.

400 meetri jooks: Teinburg 59,1 sek. järgmised Schwalbe ja Tomson.

Raskus — Teearu 12,96 m. J. Tamm 10,50 m. ja Moll 10,36 — („Terwis'est")

Kõrgushüpe: Kõwamees 155 cm. Teinburg 150½ cm., Meimer 150 cm.

Oda: Meimer 47,85 m. (uus m. rek.) Teinburg 44,73 ja Kõwamees 41,68 m.

3000 meetri jooks: Kiwiselg 9 min. 59 sek. (uus maak. rekord) järgmine Schwalbe.

Kaugushüpe: Joh. Tamm 5,62 m. Tammai 5,54, ja Teinburg 5,52 m.

Teate jooks — 100+200+400+800 m.: „Terwis'est" Jürwetson, Thielick, Teinburg ja Must — lõid „Waprus'est" — aeg 4 min. 32 sek. (uus maak. rekord).

Wiie-wõistluses said punkte: E. Teinburg 9, Thielick 11 ja Meimer 12. li.—

Teated wiljade seisukorra üle kodumaal.

Talirukki üldine seisukord tõotab keskmisest paremat saaki. Suiwiljade ja lina loodetaw saak alla keskmist.

Riigi statistika keskbüroo põllumajanduse osakonnas lõppes neil päewil andmete kokkuwõtmine, mis põllumajanduslistelt korrespondentidelt sui- ja taliwiljade seisukorra kohta juulikuul on tulnud. **Hindamise teated on tulnud 666 põllumajandusliste korrespondendi käest, ja käiwad 306 walla kohta**, mis waldade üldarwust (378) 81 protsenti wälja teeb ja sega küllalt materjaali annawad, et ülewaadet saada kogu Eesti kohta.

Põllumajanduslised korrespondendid tähendawad, et ilmade seis wiljade kaswamiseks oli **juulikuul keskmine**.

Teated sademete ja soojustingimuste kohta annawad järgmised wahekorrad: sademeid: mitte sugugi 4,0%, liiga wähe 20,6 %, keskmiselt 58,4 %, liig palju 8,0% soojustingimused olid head 37,2 %, rahuloldawad 56,3 %, halwad 6,5 %. **Ilmade mõju taimekaswu peale** oli hea 28,5 %, keskmine 50,6 %, halb 20,9 %. Iseäranis kohased olid ilmad rukki õitsemiseks, nimelt: wäga head 26,9 %, head 48,3 % keskmised 23,5 %, halwad 1,3 %. Neil põhjustel **paranesid ka rukki saagi lootused** — korrespondentide hindamise järele 12,3 % wõrra.

Talirukki loodetaw saak.

Kui midagi erakorralist ei juhtu, mis talirukki seisukorda wõiks halwendada, siis on talirukkist tänawu loota wiimase kümne aasta kohta arwatud keskmisest saagist, juulikuu hindamiste järele, 105,4 prots.; **nõnda oleks oodetaw talirukki saak keskmisest parem** ja teeks wälja aluseks wõttes, et wiimase 10 aasta jooksul on saadud keskmiselt wõttes tiinu pealt 70 puuda, ühe tiinu pealt umbes 74 puuda. See wiimane arw on keskmine kogu riigi kohta.

Talirukki seisukord on juulikuu jooksul wõrreldes juunikuuga—12,3 protsendi wõrra paranenud.

Üksikute maakondade järgi on talirukki seisukord **kõige parem** Tartumaal (111,6 prots. möödaläinud 10 aasta saagist) siis Wiljandimaal (110,9 prots.), Wirumaal (109,1 prots.), Järwamaal (108,8 prots.).

Kõige **halwemat** saaki on oodata Petserimaal, kus loodetakse saada kõigest 95,3 prot. eelmise 10 aasta keskmisest saagist ning Läänemaal — 105 %.

Otrade loodetaw saak.

Kõige halwemad lootused on odra-saagi kohta. Kewadised külmad ja wihmased ilmad on odra kaswu peale halwasti mõjunud, nii et praegu loodetaw **otrade saak allpool keskmise** tõotab olla. Aluseks wõttes 10-ne wiimase aasta keskmist otrade saaki praeguste wäljahindamiste järgi tänawune oodetaw saak sellest umbes 75,9 protsenti.

Kõige paremad odra saagi lootused on Saaremaal (97 prots. wiimase 10 aasta keskmisest saagist), siis Walga- ja Wirumaal (83 prots.), kõige halwemad saagi lootused on Pärnumaal, kõigest 59,7 prots. wiimase 10 aasta keskmisest saagist.

Kaera- ja segawiljade saagi

lootused on samuti allpool keskmist. Kõige paremad on nende wiljade saagi lootused Saaremaal, kus saagi suurust isegi keskmisest paremat oodata on.

Kaera loodetaw keskmine saak üle kogu riigi on — 88,6 prots. ja segawiljadel 89,1 prots. wiimase 10 aasta keskmisest saagist.

Kartulite saagi

lootused on ka alla keskmist. samuti ka lina saagi lootused.

Walearsti Dr. Poljakowi (A. Waimeli) protsess kohtupalatis.

Omal ajal mõistis Tallinna-Haapsalu rahukogu Albert Hansu poeg Waimeli seadusewastalisel teel arsti aukraadi omandamises süüdi ja määras teda 1½ aastaks wangiroodu.

Nii kaebealune Albert Waimel, kes end Poljakowiks nimetas, kui ka rahukogu prokurör ei jäänud rahukogu otsusega rahule ja kaebasid edasi kohtupalati.

Eila oli walearst Poljakowi süüasi kohtupalatis arutusel.

Kohtu poolt määratud kaitsjana esines wan. adw. Tannebaum.

Kaebealune Waimel (Dr. Poljakow) tuuakse wahtide wahel süüpingile. Rinnas on kaebealusel mingisugune märk, mis ülikooli lõpetamise ja arsti aukraadi omandamisest peab tunnistust andma.

Kaebealune, kes Eesti keelest wäga hästi aru saab, palub kohust, et temal lubatakse Wene keelt kõneleda, põhjendades palwet sellega, et ta Eesti keelt wäga halwasti mõista. Kohus awaldab oma nõusolekut.

Eesistuja küsib Eesti keeles, kuna kaebealune kõigi küsimuste peale Wene keeles wastab.

Süüdistusakti

kannab ette üks kohtu liikmetest.

Akti järele selgub, et keegi Iwan Sorokin politseile 9. märtsil 1921. a. teatanud on, et keegi isik, kes end Dr. Nikolai Lauri p. Poljakowiks nimetab, temalt ühes Hans Waimeliga raha wäljapetnud on ning awaldas kahtlust, kas Poljakow sama isik on, kelleks ta ennast nimetab. Poljakow oli Sorokinile rääkinud, et tema isa Sõomes kindralkuberneriks ja onu Orenburgi kasakate hetmaniks olnud. Samal ajal on kaebealune politseile oma päritoleku kohta jootu teistsuguseid seletusi annud. Arsti kutse olla ta omandanud Tartu ülikoolis 1912. aastal; hiljem olewat ta mitmes Wenemaa asutuses arstina praktiseerinud ja wastutawatel kohtadel olnud.

Suwel 1920. a. opteeris Poljakow Peterburi opteerimiskomisjoni kaudu Eesti kodakondsusse ja asus esialgu Tallinna, pärast Haapsalu elama.

Et Eestisse pääseda, olewat Poljakow endale olemata passiraamatu ärakirja walmistanud. Läbiotsimise juures leiti Waimelilt (Dr. Poljakowilt) rida dokumente, mis tema Tartu ülikooli juhatuselt, kui ka mitmest teisest ametiasutusest suuremalt jaolt suusõnalise palwe peale saanud.

Peale süüdistusakti ettelugemist kaebealune ennast millegis süüdi ei tunnista, waid tõendab, et tema Dr. Nikolai Lauri p. Põljakow on, ja ei keegi teine. Muu seas tähendab weel, et temal selle wastu midagi ei ole, kui kohus heaks arwab teda W a i m e l i k s ristida, kes ta aga tõepoolest weel tänini ei ole.

Kuulati üle rida tunnistajaid, kes pea kõik rahukogus antud seletusi kordasid ja midagi uut selgitusmaterjaali ei awaldanud.

Kohtulik ekspertiis.

Kohus tegi ekspertidele ülesandeks kindlaks teha, kas albumis olewal päewapildil pildistatud isik üliõpilane Poljakow on kaebealusega üks ja kas teistel päewapiltidel olew isik Albert Waimel on sarnane kaebealusele.

Teiseks tuli kindlaks määrata, kas piltidel olew allkiri on kaebealuse oma.

Peale waheaega kuulati üle eksperdid, kes seletasid, et albumis olewal üliõpilase Poljakowi pildil pole mingisugust sarnadust kaebealusega, kuna Wenemaalt saadetud Albert Waimeli päewapildil kaebealusega 80 prots. sarnadust on. Ka tunnistas ekspertiis piltidel olewa allkirja kaebealuse omaks.

Poolte waielused.

Prokurör omas kõnes näitab, et tunnistajate poolt toodud tõendused, kui ka asjalikud tõendused kaebealuse süüdi küllalt selgelt tunnistanud on ning palub, et kohus rahukogu otsuse kinnitaks ja kaebealusele weel raskema karistuse määraks, kuna wiimane oma süütegu kangekaelselt salgab.

Kaitsja palub kaebealust andmete puudusel wabaks mõista.

Umbes kahe tunni pikkuse enesekaitse kõnega esineb kaebealune ise ja püüab tunnistajate poolt ettetoodud tõendused ümberlükata, mis temal aga mitte ei õnnesta.

Just wastuokfa jätab kaebealuse kõne mulje, et tema tõepoolest Dr. Poljakow ei ole, ei ka Waimel, waid keegi kolmas „X", nagu ta seda ka ise nimetab. Äraandlik on kaebealuse keelemurrak — wigadega kuhjatud ja wõõra aktsendiga Wene keel lubawad oletada, et siin Wene aristokraadi wõsuga tegemist ei ole, waid puhastwerd eestlasega.

Kaebealune palub end wabaks mõista.

Kohtu otsus.

Kell 6 õhtu kuulutab kohus otsuse wälja, mille järele t u n d m a t u, kes ennast Dr. Poljakowiks nimetab 3 **aastaks wangiroodu mõistetakse.** Peale selle palub kohus prokuröri, et wiimane kaebealuse kui h u l k u r i kohtulikule wastutusele wõtaks.

Õnnetused ja kuritööd.

Tulesüütamine.

Ööl wastu 1. aug. põles Lääne maak. Paliwere wallas elutsewa Gustaw Pappu talu elumaja ühes kõrwaliste hoonetega maani maha. Kahjukannataja seletusel kogutud andmete järele on tuli süütamisest alguse saanud, mis kod. W. poolt kättemaksmise otstarbel toime pandud. W. tabati ja tema süü süütamises tehti kindlaks, misjärast ta wangimaija paigutati. —U—

Noaga haawaja tabatud.

Neil päewil toimetati Lääne maak. Lihula alewis asuwasse haigemajasse lähedusest elutsew August Reins, kes endise Paiuotsa kõrtsi juures kellegi tundmata meesterahwa poolt noaga haawata oli saanud. Tehti kindlaks, et haawaja on olnud Waikna wallas elutsew Willem Siht, kes Jõeääre külas tabati, kuid esialgu end süüdlaseks ei tunnistanud, seletades, et haawamisest midagi ei tea, kuid lõpuks nähes, et tema süü haawamises kindlaks tehtud, seletas, et olla seda wiinastanud olekus teinud. Willem Siht, 22 a. wana, on wangimaija paigutatud. —U—

Wene piiril haawata saanud.

Neil päewil toimetati Petseri linna haigemaija keegi haawatud meesterahwas, kellel parem jalg põlwest kuuliga purustud ja werekihwtituse tundemärke awaldas, nii et jalg ära tuli lõigata. Tehti kindlaks, et haawatu on u. Wenemaa kod. Jewdokim Belkow, 33 a. wana, kes ööl seitsme kaaslasega Wenemaalt Senno wallas, Ledistsche külas asuwasse kaubawahetuse punkti tulid, et kaupa wahetada. Tagasiminekul silmapilgul awati nende peale traataia juures Wenemaa poolt püssidest tuli, mille peale Belkow haawatult maha lamama jäi, kuna aga teised kaubapunkti põgenesid ja sellega surmast pääsesid. —U—

Küla tantsupidul maha löödud.

5. aug. oli Petseri maakonnas Lebeda külas tantsupidu, kuhu rohkesti ümbruskonna elanikke oli kokku tulnud, nende hulgas ka Werepkowa küla elanik Aleksander Uwarow, 27 a. wana. Kõik pidulised olid wiinastanud olekus, mille mõjul esialgu sõnawahetusse sattusid, mis pea lööminguks muutus, kus juures Uwarow teadmata kelle poolt kiwiga tugewa hoobi pähe sai ja meelemärkuseta olekus maha kukkus, kust Petseri linna haigemaija toimetati ja teisel päewal ära suri.

Et kisklejate arw üle 10 ulatab, pole esialgu korda läinud kindlaks teha, kes lööja olnud, kuid olla lootust tema jälgile saamiseks. —U—

20 tükki ainult 10 marka
maksawad uued paberossid
„Peremees"
A-S. „A. Reier ja Ko."
Odawam ei saa!

Siseriigist.

Harjumaalt.

Wiimane torm,

mis 2. augustil üle maa käis, on ka Harjumaal mõndagi kahju sünnitanud. Nii litsus ta tänawu haruldaselt pikaks kaswanud rukki maha ja paiskas selle paiguti nii segi, et masinaga enam koristada ei saa, waid seda käsitsi ja wist küll sirbiga tuleb teha.

Torm wiis ka Jüri kiriku tornist risti maha, mis juba ammu wiltu oli wajunud. —Äke—

Ajalehtede lugemine Kaius

on sellest ajast rohkenenud, kui siin postiagentuur awati, sest ei ole waja enam Juuru postkontori ajalehte tellima minna, mis asub 11 kilom. kaugusel. —Venic.—

Wirumaalt.

Torm surnukeha wälja uhtunud.

2. augustil uhtus meri Kunda lähedale Letipea randa Anton Kooga surnukeha, kes uppus kalapüügil 1922. a. sügisel. Surnukeha on omakstele, kes Mahu külas elawad, wälja antud.

Teise surnukeha uhtus meri 3. augustil Sakku mõisa kohta. Surnukeha on juba kauemat aega wees olnud, nii et liha näolt ja kätelt kaladest ära on söödud. Seljas on surnukehal 2 sööja kampsoni, jalgas 2 paari willaseid püksa ja kõwa säärtega wee-saapad, missuguseid harilikult laewamehed ei kanna. Wõib oletada, et uppunu on mõni hülgekütt. Mingisuguseid dokumenta ega asju surnukeha juures ei leitud. R.

Läänemaalt.

Penijõe mõisa majapidamise 1923./24. a. eelarwe

on kokku seatud ja Läänemaakonna nõukogu poolt kinnitatud. Teatawasti on nimetatud mõis maakonna-walitsuse käes pidada. Eelarwe on 1.464.750 marga peale tasakaalu wiidud, mille juures 47.500 m. puhastkasu loodetakse saada.

Wana-Wigala mõisa majapidamise 1923. ja 1924. a. eelarwe

on maakonna nõukogu poolt 3.223.000 m. peal tasakaalus kinnitatud, mille juures 200.000 m. puhastkasu loodetakse saada. Mõis on maakonna-walitsuse kasutada ja mõisas asub Wigaa põllutöökool.

Wiljandimaalt.

Wabaõhuetendused Wiljandis.

Laupäewal, 4. ja pühapäewal, 5. aug., etendati Wiljandi kantsimäel Sophoklese tragöödiat „Kuningas Ödipus". Tegelasteks olid „Ugala" teaatrikursustest osawõtjad, „Ugala" näitlejad ning kuninganna osas pr. Reimann Tallinna „Draamateaatrist". Näitejuhiks oli P. Sepp ka „Draamateaatrist". Rahwast oli mõlematel õhtutel rohkesti waatamas. —hm.

Paranenud postiolud Tuhalaanes.

Teatawasti muutusid esimesest juunist Tuhalaane postiolud halwaks selle tõttu, et Paistu postkontor, millega Tuhalaane postiagentuur posti wahetab, Wiljandiga hakkas posti wahetama. Nimelt toodi Wiljandi post Paistu kella 4 p. l., mil post juba ammu Tuhalaande ära wiidud oli: nii jäi tuhalaanlastel sama päewa Wiljandi post kätte saamata. See ei jätnud oma halwawat mõju ajakirjanduse tellimise peale ka awaldamata. Elanikkude rohkearwuliste soowide järele otsustati postitoojat Tuhalaanest 1. augustist s. a. peale nii wälja saata, et see peale kella 4 p. l. Paistu jõuaks, mil Wiljandi post juba seal on. Tuhalaande jõuab postitooja hilja õhtul tagasi, mis aga siiski iseäranis talwel halwana tundub kaugematel elanikkudel postiwastu sõidu mõttes. —Lembit.—

Parkide korraldamine Põltsamaal.

Põltsamaa alewiwalitsus on asunud kohalikkude parkide kordaseadmisele, et need wähegi wastaks alewi tarwilistele nõuetele. Endisesse Wana-Põltsamaa parki on sisseseatud uued pingid, ära puhastatud osa teesid ja ühtlasi ka juurepääsuks paar uut wärawat ehitatud.

Korras on ka põline Uue-Põltsamaa park, mis kohaliku reaalgümnaasiumi tarwitada.

Korraldamist nõuawad weel „Lilleneetsa" alused ja „Tohtri pargi" jalgteed. —d.

Ehituse hooaeg Põltsamaal.

Enne sõda asus suur osa kohaliku alewi elanikkude hooneid Uue- ja Wana-Põltsamaa mõisate maadel; mõisate tükeldamise puhul astus alewiwalitsus kohe sammusid, et alewi piirid kindlaks määrataks ja ta kasw seega kindlustataks. Minewal aastal kinnitas ka siseministeerium uue alewi plaani, mis alewi uutesse piiridesse üle 150 wakamaalise ehituse krundi juure tõi.

Läinud aastal asuti kruntide wäljamõõtmisele, kuna ühtlasi wäljaanti alewi elanikkudele ehitamiseks 55 wäljamõõdetud krundist pea kõik. Tingimusteks on, et krundi saajad oma platsidele 10 aasta jooksul ehitused peale peawad tegema. Ära on ka määratud, kui suured minimaalselt peawad olema uued ulitsaäärsed hooned.

Kapitaali puudusel suutis ainult paarkümmend krundiomanikku tänawu ehitusega algust teha. Riiklik ehituslaen, mille peale suuri lootusi pandi, jäi sel aastal saamata. Sügiseks loodawad umbes kümme ehitajat oma majasid walmis saada, mis walitsewat korterikriisi märksa lahendada aitab.

Tulewal aastal, kus ehituslaenust toetust loodetakse saada, suureneb muidugi ehitajate arw ja kaob seega ka korterikriis. — d.

Pärnumaalt.

Autod külas.

Wiimasel ajal on huwi autode wastu Laiksaares iseäranis suureks läinud. Mitu kohalikku põllumeest on neid omale muretsenud.

Uus autoühendus.

Hiljuti pani Uulu autoselts Pärnumaal autoühenduse käima. Auto peab ühendust Laiksaare-Urisaare ja Pärnu wahel. Et hind wõrdlemisi odaw, 200 marka Urisaare-Pärnu liin, leidub sõitjaid rohkesti; tihti ei jõua auto neid äragi mahutada. Ko—

Naisselts asumas.

Laiksaare õrnema soo seas on wiimasel ajal märgata liikumist. Muuseas kawatsetakse teiste eeskujul naisseltsi asutada. Eesmärgiks olla kõlbluse ja moraali tõstmine ümbruskonnas, mis wiimasel ajal joomise tagajärjel nii wäga langenud.

Nagu kuulda, on rahukogu seltsi põhikirja registreerimata jätnud ja tagasi saatnud, sest põhikirjale allakirjutajate kohta pole wallawalitsus selgeid tõendusi annud, et need täieõiguslised kodanikud on. Ko—

Raamatukogu ühingu koosolek.

Pühap., 5. aug. pidas Laiksaare raamatukogu ühing oma aasta peakoosolekut. Nimetud selts algas oma tegewust sõjaaastatel ja praegu on temal ligi 800 raamatuline raamatukogu. Nagu kassa aruandest selgus, on rahaline läbikäik ühingul käesolewa aasta esimesel poolel wäike (2633 m.) ja kassas raha 5743 marka. Wäike läbikäik on seletataw wäheste sissetulekutega. Praegu on ühingul liikmeid 76, lugejaid üle saja.

Selts otsustas eesolewal poolaastal sissetulekute soetamise eesmärgil näitemüüki korraldada. Ko—

Wõiste mäe mahakaewamine.

Et Tahkuranna walla piirides põhjapool Sfimni kaanalit asuwad Wõiste mäed takistawad koorma wedu, iseäranis suwel, kui liiw lahtine ja talwel tee koht jäätanud, kuna ka mäed allasõidul liiga järsud on ja takistust masinate ja suuremate koormate weo juures sünnitawad, siis on Orajõe wallawalitsus palwega maakonnawalitsuse poole pööranud, et maakonnawalitsus oma kaasabi lubaks ja nimetud mäe aitaks kuidagi kõrwaldada. —li.

Wallaametnikkude palkasid kõrgendatud.

Taali wallanõukogu ees esinesid sekretäär ja tema abi palga kõrgendamise palwega. Nõukogu otsustas sekretääri ja abi palka kõrgendada 1500 marka kuus, arwates 1. juulist. li.—

Wiina ostuloade raha.

Käesolewa aasta aprilli, mai ja juunikuu jooksul on maakonna waldade ja alewite heaks maakonnawalitsuse kaudu sissetulnud wiina ostuloade raha 1.321.792 mrk., milline summa walla ja alewiwalitsuste wahel ära on jagatud wäljaantud wiina ostuloade järele.

Kõige rohkem saab W.-Wändra wald nimelt 54.378 marka kuna selle wastand on Reiu wald, kes ainult 6.598 marka saab. li—

Laadapäewad jääwad Pärnus endiseks.

Et elanikud senini wisalt kinni on pidanud laadapidamise päewist, s. o. kesknädalal ja neljapäewal pärast teatud tähtpäewa ja tulewad wana harjunud wiisi järele endistel tähtaegadel linna laadae, kuna 1921. aastal kindlate kuupäewade peale määratud laadapäewi ainult wähesed tähelepanewad, mille läbi palju segadust sünnib ja kaota 2 korda peetakse, siis arwas Pärnu linnawalitsus tarwilikuks, endiseid laadapidamise päewi, muidugi uue kalendri järele, jälle maksma panna ja wäja kuulutada. Nii jääwad siis Pärnu laadad endiste tähtpäewade peale püsima. li.—

Posti korraldusest.

Posti-telegraafi-telefoni peawalitsus on ringkirjaliselt maakonnawalitsusele teatanud, et käesolewa ja tulewa aasta jooksul kawatsetakse kõigis wallamajades, millede läheduses postiasutust ei ole, postiagentuurid awada.

Postiagentuuride awamine wallamajadesse on kerge, sest ei ole eraldi ruume tarwis ja ka erilist ametnikku tarwis, sest et walla sekretäär postiagentuuri tööd oma hariliku töö kõrwal ära teeb.

Postiagentuuride awamiseks wallamajadesse on küllalt, kui wallanõukogu otsustab seda jaatawalt ja ruumide, kütte ja walgustuse kulud wald kannab. Postiwedu peab sündima wähemalt 3 korda nädalas, walla korraldusel ja kulul. Wallanõukogu otsusest tuleb posti-peawalitsusele teatada. Orion.

Wald trahteri awamiseks luba annud.

Orajõe wallanõukogu on otsustanud B. Suster'ile Orajõe Kablil luba anda trah-

---

Inka warandused 48

Sir John Retcliffe romaan.

Ristikandja ise tarwitas sama ettewaatust. Kui metsik salk ligines, tõstis ta oma laskewalmis püssi kalju warjus üles.

Need olid tõesti Hall Karu ja tema mõlemad kaaslased, lipaneeslaste ja mimbreenode pealikud, ühes meestega, keda nad laagrist kaasa olid wõtnud.

Kuid meestest puudus neli ja nende asemel olid nüüd teised isikud, kellest kaks põiki oma hobuste sadulaste külge kinni olid seotud. Pealegi oli indiaanlastel mitu hobust käe kõrwal.

Nagu õudne ööwaimude parw tuli see salk, heleda kisaga kihutades ja püssisid pildudes, kõige ees walge hobuse seljas Makotö tugew kogu.

Ristikandjal tõusis püss palgesse, sõrm tõmbus kõweraks trikli järele.. Seal langes kuuwalgus hobuse järsu liigutuse järeldusel tumeda warju peale, mis metsiku pealiku rinna ees lamas ja mida tema käsi hobuse seljas kinni hoidis.. Naise riided lehwisid öötuule käes.. Ristikandja püssi raud wajus alla... Ja ligemal silmapilgul olid tumedad kogud kaugusse kihutanud, nagu torm üle stepi. Oli weel kuulda ainult nende hobuste kabjade plaginat, mis ikka nõrgemaks ja nõrgemaks muutus.

Ristikandja tõusis üles. Ta ähwardas rusikaga kaugusse kihutawate indiaanlaste poole.

— Küll ma su kätte saan, — ütles ta, — enne kui päike kaks päewa wanemaks saab. Tule, poiss! Arwan, et meie saame midagi hirmsat näha.

Ristikandja wahtis indiaanlaste ratsasalgale ähwardades järele. Siis jooksis ta ruttu sinna kohta, kus waese parwemehe onni wiimsed põlewad rusud kokku warisesid.

Esimene asi, mille peale nad sattusid, oli wahi surnukeha, mis harilikul wiisil oli moonutatud. Oma pealikute käsul olid indiaanlased hobuste seljast maha tulnud, et hobuste kabjade plaginat kuulda ei oleks; siis olid nad mööda pehmet jõekallast mehe juure hiilinud ja ta ära tapnud, enne kui ta hoiatushüüet oleks saanud teha.

Eemal põlewate rusude ümber olid senjoora ja krahwi adjutandi saatjate surnukehad. Preili pakid olid osalt lahti kistud ja laiali pillatud. Olid rööwitud ainult niisugused asjad, mis indiaanlastele meeldisid.

Kuna Ristikandja kindlaks tegi, et siin enam kedagi päästa ei olnud, kandis noormees puuliikke kokku ja laskis leegi uuesti lõkkele lüüa.

Tule walgusel otsisid mõlemad mehed weel kord hoolikalt ümbruse läbi. Seal kuulutas warsti noore meksikaanlase hüüe, et ta midagi oli leidnud. Need olid kaks püssi ühes padrunitaskutega, nähtawasti preili kaitsjate omad.

Kuna nad püssid tule juure tõid, kuulis Ristikandja teraw kõrw ligidal põõsas oksa praksatust. Silmapilkselt oli tal püss pahemas käes, walmis surmawaks pauguks.

Weel kord praksatasid oksad, kuid kedagi ega midagi ei olnud näha. Ristikandja tõstis kärsitult oma püssi üles ja ütles walju häälega:

— Hundid ei wõi need weel mitte olla, keda were hais juure meelitab. Indiaanlane aga tõstaks ettewaatlikumalt oma jalga. Wälja, kes seal põõsas on, ehk muidu ma lasen!

— Ristikandja, kas tõesti teie olete? kostis tume hääl.

— Pagan wõtku, mina neh! Kes muu peaks siis siin olema? Aga kes on siis see isik, kes mind siin tunneb? Tulge näo ette!

Kaldapoolsed põõsad awanesid juba ja sealt waarus wälja Preisi ohwitseri kogu, jõuetult ja weest nõretades.

Ristikandja tormas tema juure.

— Jumaluke, teie siin! — hüüdis ta, krahwi adjutanti ära tundes. — Kus on siis krahw?

— Guyamas. Ta on raskesti haige.

— Ja teie, härra leitnant? Mis on teiega juhtunud?

— Mind saadeti senjoorale ja senaatorile wiiwituse põhjust teatama. Kahjuks wõisin ma senjoorale alles siin järele jõuda, ja weerand tundi hiljem juhtus õnnetus. Minu au on igawesti kadunud. Mina ei wõi enam kunagi krahwi ette ilmuda.

— Senjoor, — ütles laanewana tõsiselt, — teie olete aastate poolest, minuga wõrreldes, weel noormees, kuigi elu tõsidus teid raskesti wõib tabanud olla, nagu kõiki, kes üle mere siia on tulnud. Seepärast wõin ma teile kui ohwitserile öelda:

Mehe au ei olene mitte wälistest juhustest, waid wõib ainult tema enda läbi kaduma minna. Usun, et teie olete wapper mees. Mis sündinud on, selles wõib ainult naise kangekaelsus süüdi olla. Olge nii lahke ja jutustage mulle, mis on juhtunud.

Ohwitser jutustas lühidalt krahwi äkilisest haigeksjäämisest. Krahw oli, kui ta parajasti hobuse selga tahtis istuda, minestusse langenud ja kangelt ümberseisjate käte wahele langenud, nagu oleks miski mürk tema liikmeid halwanud.

Siis jutustas ta oma ülesandest ja kallaletungimisest.

Tundes, et ta kauemini enam metslasele ei suuda wastu panna, oli ta rüselemises oma wastase mäejõe järsule kaldale surunud, kust ta, äkilist jõupingutust tehes, end ühes temaga alla wette oli tõuganud.

Olles osaw ujuja, oli tal korda läinud indiaanlast nii kaua wee all hoida, kuni selle käed surmakrampides awanesid ja ta wabaks sai. Ta tõmbas siis oma noa ja kustutas kindla pistega lõplikult oma waenlase eluküünla.

teri awamiseks alkohoolsete jookidega. Waremalt esines keegi teine maakonnaw. poole, et temale luba antaks õlleladu awamiseks — kuid lükati tagasi. li.—

Wõetakse kohtulikule wastutusele.

Lelle wallawalitsuse poolt kokkuseatud klassiteede rewideerimise aruande põhjal ja Wändra jaoskonna teede rewidendi ettepanekul wõetakse kohtulikule wastutusele 25 Lelle walla teekohuslast korratu tee parandaise pärast. Ühtlasi lastakse korratult tehtud teetükid nende kulul korda seadida. li.—

Tartumaalt.

Põllumehe elu-olu Kambjas.

Kambja wallas on mitmesuguseid põllumaid, kõrgeid ja madalaid, ning selle järele on rahuloldawaid kui ka kehwi wiljapõldusid olemas. Rahuloldawad on wiljad kõrgematel põldudel, kuna aga madalatel põldudel, mida hiljem külwati, wiljad kehwad on, ning iseäranis odrad, mis kohati päris kollaseks on löönud ja koguni kurba pilti pakuwad. Linad on ka kuiwematel põldudel keskmised, kuna need madalatel põldudel ka kehwad on. Suwewilja põldudest näitawad kaerapõllud kõige paremas seisukorras olewat, kuna ka needki madalatel ja liiwastel põldudel kehwapoolsed on.

Rukis ja talinisu on üle keskmise ning seda iseäranis sawikatel maadel, aga madalatel külmapõhjaga maadel on need ka kehwapoolsed, sedasama wõib ka esimese aasta ristikheinast ütelda, kuna aga teise aasta ristikhein kehw oli. Ristikheina kokkupanek oli meie ümbruses 1. augusti ümber, on ka neid talusid olemas, kes sellega weel algust ei ole teinud. Kuiwematel ja paremalel heinamaadel oli kasw keskmine, kuna aga soo-heinamaadel, mis kewadel kaua külmanud seisid, heinakasw õige wäike oli, nii et heinakaart niitmise järele õieti tundaai ei olnud.

Rukki walmimiseks läheb weel aega, nii et külwiks uut seemet ei taha kätte saada, kui mitte ilmad kuiwaks ei muutu.

Sagedased wihmasajud takistasid ka suurelt heinategemist, ja seda iseäranis juulikuu teisel poolel, mis paljudel heinad kõlbmataks tegi. Kes heinategemisega waremalt peale hakkasid, need said küll ilusaid heinu, aga suuremalt jaolt oodati heinategemisega, et heina kaswada lasta.

Õuna- ja marjasaak ähwardab ka wäikseks jääda. Kewadel õitsesid wiljapuud ja marjapõõsad suurepäraselt, mis rohket saaki näitas, aga see lootus on nüüd tühja läinud: õunu häwitab õunauss nii, et nad enneaegselt puust maha kukuwad. Kiwipuu wilja, nagu kirssisid ja ploomisid on ainult mõnes üksikus puus olemas. Karumarjad kannatawad jälle jahukaste wõi hallituse haiguse all juba mitmendat aastat.

Piimast hakatakse ka siin rohkem lugu pidama, paljudel taludel on käsikoorelahutajad kodus olemas. On ka mõned erameierid wäljastpoolt tööle tulnud. Kewadel hakkas endises Wana-Kuuste mõisa piimawabrikus piima ümbertöötamine uue hooga peale, on ka selle poolt piimawedamise auto käima pandud, kes teatawate kohtade peal piimatoojatelt piima wastu wõtab, nii et wähesel mõõdul piimaandjal ei pruugi selleks wabrikusse sõitu teha.

Elawust igapäewasesse ellu on toonud popside küsimus. Tööerakonna nõudmist, talumaadest popsidele maad wõõrandada mõistetakse hukka. Põllumeeste rühma tegewus popside küsimuses leiab siin üldist heakskiitmist. Samuti hukkamõistwalt arwustatakse siin ka „kristlikkude popside" tegewust nina nende demokraatliku liidu janti. -d.

Nõudke ja proowige
müügile tulnud
uut tubakat
MALTA
1/4 naela — 130 ja 150 marka
A.-S. „Laferme"

Majandusline elu.

Wõi wäljawedu juunikuul.

Juunikuu jooksul on Eestist wõid wälisturgudele weetud 15.179 puuda — 48 milj. 503.400 marga wäärtuses. Kogu juunikuu wäljaweost on see 9,9 prots.

Juunikuul kartulid suuremal arwul wälja weetud.

Riigi statistika keskbüroo wäliskaubanduse andmete järele on juunikuul Eestist kartulid 67.026 puuda — 6.702.600 marga wäärtuses wälja weetud. Pea kartuli wäljaweo maana esineb Soome.

Elusloomade wäljawedu juunikuul.

Riigi statistika keskbüroo andmete järele on juunikuul Eestist elusloomi järgmisel arwul wäljaweetud:

Hobuseid — 16 tükki — 485.000 m. wäärtuses; sarwloomi — 943 tükki — 9.430.000 marga wäärtuses ning sigu — 131 tükki — 982.500 marga wäärtuses.

Üldse on seega wäljaweetud juunikuul 1341 eluslooma — 11.114.300 marga wäärtuses.

Üksikute maade järgi on elusloomi järgmisel arwul wälja weetud:

Soomemaale — 8.077.000 marga wäärtuses, Lätimaale — 1.537.300 marga wäärtuses ja Rootsimaale — 1.530.000 marga wäärtuses. —w.

Paberitööstuse saaduste wäljawedu juunikuul.

Paberitööstuse saadusid on riigi statistika keskbüroo andmete järele juulikuu jooksul järgmisel arwul Eestist wäljaweetud:

Ajalehe- ja trükipaberit — 68.497 puuda — 35.670.000 marga wäärtuses (mis kogu juunikuu wäljaweost 7,6 prots.), pakkimispaberit — 5.118 puuda — 2.094.400 marga wäärtuses ning teisi paberitööstuse saadusi ja trükitöid wähemal arwul.

Üldse on juunikuu jooksul Eestist paberit, paberikaupa ja trükitöösaadusi wäljaweetud — 73.726 puuda — 37.855.875 marga wäärtuses.

Kõige suuremal arwul on nimetatud saadusi wäljaweetud Wenemaale, nimelt — 47.525 puuda — 24.177.250 marga wäärtuses, siis Inglismaale — 6.898.850 marga wäärtuses, Soomemaale — 1 milj. 553.900 marga wäärtuses, Saksamaale — 1.553.140 marga wäärtuses, Ameerika Ühisriikidesse — 3 milj. 160.400 marga wäärtuses, Jaapanisse — 477.335 marga wäärtuses, Lätimaale — 20.000 marga wäärtuses ja Daanimaale — 15.000 marga wäärtuses.

Sama aja jooksul on aga Eestisse paberikaupa ja trükitöösaadusi sissetoodud — 65.322 puuda — 24.239.700 marga wäärtuses, peaasjalikult Rootsi- ja Saksamaalt.

Leedu tekstiiltööstus.

Leedu oma tekstiiltööstus on alles tekkimise ajajärgus, kirjutab „Tekstil-Welt." Leedus on 12 linase ja willase riide kudumise töökoda ja suurem arw ketramisewabrikuid. Hiljuti on tekstiilkaupade wabrik ehitatud, aga see töötab ainult sõjawäele, nii et Leedu peaaegu kõik riidekauba, mis tal waja, wäljamaalt ostab. Lõnga ja õmblusniidi müüb talle Saksamaa. Tsheho-Slowakkia on wiimasel ajal sellel alal Saksamaaga wõistlema hakanud. Ka Poola tekstiiltööstus püüab Wilna ja Danzigi kaudu Leedus pinda wõita. Eesti tekstiiltööstus on Leedu turu wõitmises loid olnud. Ta on läinud aastal ainult paarsada puuda kaupa Leedusse saatnud.

Põllumajandus

Wõrumaa põllumajanduslise ülewaade.

Et tänawu külwid hiliseks jäid, siis püüdsid paljud ärksamad põllumehed wiljakaswu aega sellega lühendada, et wõtsid suwiwiljadele superfosfaati wäetiseks, mis aitab wiljal waremalt walmida. Superfosfaadi tarwitamine oli sedawõrd rohke, et tagawarad aegsasti otsa lõppesid ja hilisemad ostjad tühjalt pidid tagasi sõitma.

Wõru maakonna põllutöö nõukogu poolt korraldatud katselappidel wõib palju huwitawat näha.

Teeäärseid katselappe silmitsedes wõib kaugelt näha, kuidas üksikute lappide peal wili lokkawalt kaswab, aga seal juures ka põldrõikheinad õige silmapaistwalt on arenenud. Kui neid lähemalt järele waatad, siis leiad juure pandud lauakestelt teate, et nendele lappidele on superfosfaati antud.

Ka põllumeeste käest kuulub seletusi, et käesolewal aastal olla superfosfaadi külwi kohtadel rohkem rõikheina, selle peale waatamata, et wili on seal tuntawalt parem.

Rukkiwäljad on läinud aasta omadest hästi paremad ja need põllumehed, kes läinud aastal on fosforhappewäetisi annud, wõiwad head rukkilõikust oodata.

Talinisud on keskmised. Esimese aasta ristikheinawäljad on keskmised, kuna teise aasta ristikhein on lumeta talwe all kannatanud ja saak on õige wäike. Üldse heinakasw jääb läinud aasta omast hästi tagasi. —

Suiwiljade orased paranesid juulikuu esimeste soojade päewade järele hästi, aga järgnew põud wõttis kuiwematel kohtadel kaswu kinni ja edendas ussikeste siginemist ja kahju tegemist kõrswiljadele. Iseäranis on oder õige palju kannatanud ussikeste läbi. Mõnel pool kuuldus ka kaebtusi, et linawäljadel olla kirbud kahju teinud.

Lina külwati sel aastal suuremal mõõdul, rahasaamise otstarbel, maha ja seda oleks weel laiemalt tehtud, kui seemet oleks küllalt saada olnud. Seemne puudus ja selle kallis hind (kuni 800 mk. puud) sundis mitmeid linapõldusid wähendama.

Kaswu poolest wõib lina taime keskmiseks lugeda, ainult kuiwematel kohtadel on see kahejärguliseks jäänud ja seesugusest linast ei saa kõrgewäärtuslist saaki.

Kartulid, mis ime aeglaselt maast wälja pugesid, näiwad kuiwade soojade ilmade mõjul õige kenasti kosuwat.

Piimakarja kaswatamises näib rohkem sihikindlust: asutatakse pulliühisusi, ostetakse ja otsitakse hoolega kaswuwasikaid; on mitmed kontrolliühisused asutatud, kuid assistentide puudusel ei saa töötama hakata.

Piimatalituse ühisusi on hea kogukene juure tulnud. Uuesti asutatud ühisused töötawad kõik inimese jõul, sest wähene piimahulk ei luba suurelt asja ajada. Piimahulk kõigub käsimeiereides 500—1400 toobini päewas. Nendes käsipiimatalitustes kus rohkem piima hakkab kokku tulema, on kawatsus tulewal aastal aurujõudu tarwitusele wõtta, kui riiklist laenu ümberehitamise ja sisseseade muretsemiseks wõimaldataks.

Talupidajad näewad piimakarja pidamises tähtsat tuge ja sellepärast pannakse suuremat rõhku karja korrapärase toitmise peale ja murtakse pead selle üle, kuidas suwist karja toitmist parandada, karjamaid kultiweerida ja karjaste puudust kõrwaldada.

Enam, kui kunagi enne, andis läinud kewade hoogu maaparandustele, kuid tehnilisest tööjõust tundub puudust ja kapitaalide muretsemine teeb raskeid tõkkeid sellele püüdmisele.

Tööjõust tundub suurt puudust.

Heinategu on poole peal; waremalt pealehakkajad wõisid kuiwade ilmadega õige jõudsalt seda teha ja ilusaid heinu küünidesse koguda, kuna peale 20. juuli heinategijad on kuiwatamisega õige kimbus, sest wihmasajud takistawad tööd ja wähendawad heina wäärtust.

Kesaharimise tööd on käesolewal aastal hästi korralikumalt tehtud.

Uued asunikud ehitawad üle terwe maa hoolega. Uued ehitused walendawad endistel mõisa wäljadel. Ka wanad põllumehed kohendawad oma lagunewaid majasid ja kohati ehitatakse uusi wiljaküünisid ja elumajasid. X.

Pärnu põllumeeste seltsi põllumajanduslisel näitusel

auhindadeks wäljajagamiseks on põllumeeste seltsi poolt määratud peale diploomide, kuld ja hõbeaurahade, 295.000 marka sularahas. Osakondade järele on see ärajagatud järgmiselt:

Hobuste osakond	65.000	mrk.
Weiste „	60.000	„
Wäike- ja sulgloomade osak.	10.000	„
Piimatalitus ja karjasaaduste osakond	15.000	„
Aianduse ja mesinduse osak.	10.000	„
Kalaasjanduse osakond	10.000	„
Rahwa toitmise ja terwishoiu osakond	5.000	„
Hariduse ja statistika osak.	10.000	„
Kodukäsitöö osakond	50.000	„

Töövõistlused:

Lüpsiwõistlusel auhindadeks	25.000	mrk.
Lambapügamisel „	2.000	„
Künniwõistlusel „	5.000	„
Weowõistlusel „	5.000	„
Kraawikaewamisel „	3.000	„

Näituse toetuseks on määranud abirahasid: Pärnu maakonnawalitsus — 50.000 marka; Pärnu majanduse ühisus — 45.000 marka; E. T. keskühisus — 15.000 marka platsi üüri näol; põllum. keskühisus „Estoonia" — 10.000 marka; kaubandus-tööstusministeerium — 10.000 marka. Kaubamaja H. Winnal on ka lubnud auhindadeks summat määrata. Orion.

Rutake kõik
Tsirkusesse „Kontinentaal,
waatama hooaja
löök-eeskawa

Ameerika nisusaak.

Juulikuu keskpaigas on Inglise lehtedele teatatud, et Ühisriikides nisud umbes 821 miljoni bushelit arwatakse andwat. Läinud aasta saak oli 862 miljoni bushelit. Saagi wähenemine tuleb seeläbi, et suwenisud head ei ole.

Kanada nisusaak on hea. Lääne-Kanada arwatakse 500 miljoni busheli nisu saawat, seega umbes 100 miljoni bushelit rohkem kui läinud aastal.

Kogusummas annab Põhja-Ameerika tänawu ikkagi rohkem nisu kui läinud aastal. See laseb seletada, mispärast nisudel hind ikka weel on langenud ja ta Chicagos juba alla dollari bushel on.

Turu teated.

Wõru lihaturu teated.

Erinewalt teiste linnadega on Wõrus lihahinnad märksa odawamad. Sealse tapamaja teate järele maksid 21.—28. juulini:

Elusloomad:
nuumatud 320 mk. puud,
keskmised 280 mk. puud.

Tapetud loomad:
nuumatud 600 mk. puud,
keskmised 500 mk. puud.

Eluswasikad 15—12 mk. nael, tapetud 17—20 mk.

Tapetud sead üle 6 pd. rasked 36—37 mk. nael, tapetud sead alla 6 pd. rasked 33—35 mk. nael.

Kursid.

Tallinna börse kursisedel.

7. augustil, 1923. a.

	Tehtud.	Ostjad.	Müüjad
1 Dollar . .	—	347	347,50
1 Naelsterling .	—	1579	1583,5
100 Saksa marka .	—	0,015	0,02
100 Soome „	—	950	960
100 Rootsi krooni .	—	9215	9250
100 Daani „ .	—	6200	6360
100 Prantsuse fr. .	—	1995	2025
100 Hollandi guld.	—	13575	13675
100 Läti rubla .	136 75	133,50	136,75
100 Tsheho-Sl. kr.	—	1010	1040
1 kuldrubla . .	—	1495	1525
100 Itaalia liiri .	—	62[illegible]0	6300

Wäärtpaberid	Nominaal wäärtus	Wiimane diwidend	Ostjad	Müüjad
Obligatsioonid				
E. W. Wõidulaen	100	—	97	110

Riia, 7. augustil.

1 Inglise nael	23.52
1 dollar	5.15
100 Eesti marka	1.53
100 Poola marka	0.0035

Toim. saadetud kirjandus.

Suomen Pankki 1922.

Meie kirik, nr. 31, Tallinnas, 1. aug. 1923.

Wastutaw toimetaja A. Tupits.
Wäljaandja Kirjastuse Osaühisus „Kaja".

Surma läbi lahkunud Kuressaare merikooli juhataj.

kaugesöldu kapten

Johann Prinz'i

mälestab

Haridusministeerium

Tagasi jõudnud.

Silmahaigete wastuwõtu **kodus:** igapäew kella 11—12 ja 5—6.

Kliinikus: Witu uul. nr. 2. teisip., neljap. ja laup. kella 6—7.

Dr. Harald Hoffmann

Lai uul. nr. 19.

Otsitakse

100000—200000 Em.

1-se obligatsiooni

peale. Majade wäärtus on üle pooltteise miljoni. Maksan 20 proc. Pakk. sk. „Pr. L. S." all.

Rõmmel müüakse

edawästi

ehitusfrunt

(500 ruutfüllo). Hind 125.000 Em. Pakkum. sk. „L. W. R." all.

Soowitan ladust suures walikus igasugust

katusepappi

180 marka — 10 meetrit

kiwikrwa ja naelu.

Rõmme, Raudtee uul. 29.

E. Sharapow.

Palupera Arula mõisa koolile on teise

Õpetaja

walimine 10. augustil s. a. kell 11 hom. Palupera wallamajas, nõukogu ees.

WALLAWALITSUS

Soowitame kõrges headuses oma tootuse:

Wankrimääret,

Kondtjahu,

sisaldab 5% lämmastikku

Kõist,

Nõõre,

Ohje.

Kaubamaja

Jaan Maim

A.-S.

Tartu, Wabriku uul. 3, telefon 3-59.
Kauplus Kaubahoow 21-a, tel. 4.71.

Laewaäri A.-S.

Hans Diedrich Schmidt

Pärnus.

Järjekorraline reisijate- ja kaubaühendus Tallinnast:

STETTIINI:

aurik „THORSTEN",
kapten SIIMANN,

läheb wälja Tallinnast 18. augustil kell 12 lõunal.

Sõidab wälja Stettiinist 10. ja 24. augustil. kell 1 lõunal.

HELSINGISSE:

Aurik „WASA",
kapten LOSSMANN,

STOKHOLMI:

aurik „Kalewipoeg",
Kapten Tamm.

Sõiduplaani muutused wõimalikud.

Ligemaid teateid annawad agendid:

Mundt & Schütt, Strettin, Bollwerk 1,
telegr. aadr.: „Skandia", kõntr. 535 ja 576.

A-B. Foerenade Speditions & Rederiagent.
Stokholm Skeppsbron 30,
telegr. aadress: „Kustkanal", kõnet. 44-50.

Finland Spedition-Central A-B,
Helsingfors, telegr. aadr.: „Speditcentral", kõnetraat 12001/8.

Thomas Clayhills & Son

Tallinnas, Suur Brookusmägi 14.
Telegr. aadress: „Clayhills" Tallinn.
Konetraat 1-18 ja 22-17.

Kõik asjatundjad tunnistawad

kirjutusmasinad

„Kappel"

praegu kõige paremaks kirjutusmasinaks maailmas. Wõistlemata, wastupidaw, kerge, tasase löögiga, selge, puhta, ilusa, kirjaga, kõige kõwema löögisõuga, 2 wärwilindiga, weerujaotaja ja tabulaatoriga

Ainuesitaja Eestis

Lier & Rossbaum

Tallinnas, Rataskaewu uul. nr. 5.

Pärnu-Tallinna randteewalitsus ostab suuremal arwul, ka wäiksemates kwantumites, männapuust titsaroopalise

raudtee liipreid,

äraandmisega kunni kewadeni 1924. a. Pakkumistega esineda raudteewalitsusele Pärnus. Liprite walmistamise tehnilised tingimised näha raudteewalitsuses, I ja II distantsi kontorites Mõisakülas ja Tallinn-Sadama jaamas ning iga teemeestri juures.

Raudteewalitsus

Kr. Saar ja Ko.

Tartus, Raatuse uul. 2 kauplus 2-a.

Kohale on jõudnud ja soowitame põllupidajatele tuntud headuses

Eckerti wiljaniidumasinaid

„Diwa" ja „Silesia"

Eckerti heinaniidumasinaid

„Diksi" ja „Rasa"

Lanzi rii uniserehad.

Eelseisvaks

rehepeksuhooajaks!

Hobuse- ja mootorjõulised

rehepeksumasinad,

mis aastate wältusel kõige paremaks tunnistatud, milledel kõige kergem käik kuulilaagrite tõttu ja puhas peksmine. Palun minu ladusse waatama tulla. Tallinnas, — Sadama uulits nr. 11 —

Palun nõuda katalooge ja hinnakirju

◆

Heinrich Lanz

Ida osakond

Tallinnas, Harju uulits nr. 29.

Kuttiseemet

on müüa

Perila mõisas üle Raasiku jaama.

Suuremasse talusse wajan

perenaist,

kellele sisemine majapidamise juhtimine (aia-, maja-, karjapidamine) wõiks alluda. Soowitaw wastawa eri-haridusega ja kellel selle ala wastu täielik huwi ja heatahtlus ei puudu.

Kirjad s. l. t. „Suuremasse talusse" all.

Abja wald wajab Paluoja 6-klassilisele algkoolile

mees-juhatajat.

Walimine on wallamajas nõukogu koosolekul 18. augustil s. a.

Kutseõiguslisi kandidaatisid palutakse 20-margalise tempelmargiga warustatud soowiawaldused ühes tarwiliste dokumentidega wallawalitsusele sisse saata. Soowitaw isiklik ilmumine walimistele.

Abjas, 3. augustil 1923. a.

Wallawalitsus

A.-ü. „Ühiselu", Tallinnas, Pikk uul. 42.